

ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

Proletarya Diktatörlüğü teorisi

Latin Amerika Komünist Partileri
Konferansı Deklerasyonu

Sosyalist örgütün "Saygınlığı" üzerine
ahkam kesmek "Yürüyüşe" düşmez

Yalan ve tahrifat "Ürün" e de
"İlerleme" ye de yarar sağlamaz

TÜSTAV

Cilt/9

Mart/1978

Sayı : 51

İÇİNDEKİLER

21 Ocak 1978'den / 21 Şubat 1978'e	3
DEK, Demokratik Hareketlerimizin Önemli Bir Formu Olmuştur	16
Sosyalist Ülkelerde Eğitim	17
Sendikalaşmak İçin Somut Mücadele Yöntemleri	27
Kadının Eğitim Sorunları / Yıldız Kurtuluş	33
Siyasi Eğitimin Önemi	39
Özgürlük ve Demokrasi Güçlerini Yeni Dönemde Yeni Görev- ler Bekliyor	47
Özgürlük ve Demokrasi Toplantısında Mustafa Aktulgalı'nın Konuşması	49
Özgürlük ve Demokrasi Toplantısında Gültekin Gazioğlu'nun Konuşması	53
Sanat ve Eğitim / TEKTAŞ AĞAOĞLU	57
Tahrifat ve Yalan Ürün'e de İlemeye de Bir Şey Kazandıрма- yacaktır / ALİ KURUCA	63
«Sosyalist Örgütün Saygınlığı» Üzerine Ahkâm Kesmek «Yü- rüyüş»e Düşmez / MEHMET DİLAVER.....	70
Proletarya Diktatörlüğüne İlişkin Öğreti ve Onun Geçerliliği	81
Karaib Bölgesi ve Latinamerika Ülkeleri Komünist Partileri Deklerasyonu	92

TÜSTAV

Sahibi: Öner Cıraoğlu / Yazışmaları Müdürü: Yusuf H. Çebi / Yazışma Adresi
PK. 71 İstanbul / Yönetim ve Havale Adresi: Öner Cıraoğlu, Çağaloğlu Baş-
musahip Sok. Tan Apt. No: 10/11 İstanbul / Abone Şartları, Yıllık: 200, altı
aylık 100 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Dizgi: Evren Matbaası / Baskı: Ören
Basımevi / İlan: Tam Sayfa 500 lira, diğer ilanlar santımı 25 lira / Basıldığı
Tarih : 23 Mart 1978

21 Ocak 1978'den 21 Şubat 1978'e

24 OCAK 1978

- Millî Savunma Bakanı Işık, «NATO'ya bakış açımız değişmelidir» dedi.

25 OCAK 1978

- TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu, «Ekonomik bunalımların aşılması için artık emekçilerden fedakârlık beklenmemelidir» dedi.

26 OCAK 1978

- Spiros Kipriyanu, Kıbrıs Cumhurbaşkanı ilan edildi. gerekli önlemlerin alınmasını istediler.
- TÜSİAD yetkilileri, Maliye Bakanı Müezzinoğlu ve Sanayi Bakanı Alp ile görüşerek, içinde bulunulan ekonomik durumdan en kısa zamanda kurtulmak için
- TÜSİAD Başkanı Feyyaz Berker ve Rahmi Koç; «Asayiş 141, 142 ve 163. maddelerin kalkmasıyla gelecekte kalsın.»

28 OCAK 1978

- Ecevit: «Devlet ve okullardaki işgali kaldıracacağız.»
- İstanbul'da devrimci bir öğrenciyi öldüren komando Alpaslan Alpaslan'ı halk yakaladı.

- Türk-İş'e bağlı Petrol-İş Sendikası, Diyarbakır'da Schell Petrol Şirketine ait üretim yerlerinde greve başladı.
- Doğu Perinçek öncülüğünde,

Türkiye İşçi Köylü Partisi kuruldu.

- CHP Erzincan Senatörü Niyazi Ünsal, Kontr-Gerilla ile ilgili belgeleri «Eğer yaşayabilirse ileride açıklayacağını» söyledi.

bir YORUM

TİKP'in Kuruluşu Karşı Devrimci Maoculuğun Siyasi Örgütlenmesidir

30 Ocak 1978 günü gazeteler Türkiye İşçi Köylü Partisi adında yeni bir partinin kurulduğunu yazdılar. Burjuva basını olayı solda yeni bir partinin daha kurulması olarak yorumladı. Yankı dergisi bu partiyi tanıtmak için özel bir çaba gösterdi ve başkanı Doğu Perinçek'in «öz geçmişi» hakkında detaylı bilgiler verdi.

İşçi sınıfı sosyalistleri maoculuğun sol bir çizgi olmadığını 1973'lerden bu yana yazmakta, söylemekte ve anlatmaktadırlar. Maoculuğun gerçek yüzü, bu çabalar sonucu büyük ölçüde açığa çıkmış ve maocuların, bırakalım solculuğunu, demokrat bile olmadıkları, kısa zamanda anlaşılmıştır. 1970 öncesi solun çeşitli nüanslarından birinin karşı devrimci bir doğrultuda gelişmesi ve bugünkü halk düşmanı kimliğine ulaşması, bugün artık herkesin yakından bildiği bir süreçtir.

Maoculuğun demokrasi saflarından kovulması, tecritinin hızlanması, maoculuğa karşı mücadelenin bittiği anlamına gelmez. Çünkü bu sapık siyasi akımın sınıfsal temeli her zaman varolagelmiştir ve bu temelin halen varolmaya devam etmesi, maoculuğa karşı mücadelenin de devam edeceği anlamına geliyor. Ve maocu akım karşı-devrimci misyonunu devam ettirebilmek için her yolu deniyor.

Türkiye İşçi Köylü Partisi'nin kuruluşu da maoculuğun karşı-devrimci girişimlerinin bir yenisini oluşturmaktadır. Maocular böylece kitleler içindeki konumlarını güçlendirmeyi ve tecrit oluşlarını ertelemeyi ummaktadırlar. Gerçekten de, çeşitli dergi çevrelerinde ve derneklerde toplanmış maocu grupların anti-komünizm çabaları ve karşı-devrimci saldırıları mahkum olduğu halde, siyasal örgütlenme alanına çıkmış maoculuğun tahribatlarını artan bir hızla devam ettirme şansının bulunduğu asla gözden uzak tutulmamalıdır. Demokrasi güçleri, yeni ku-

ruhan bu karşı devrimci partinin çabalarını yakından izlemeli, onun gerçek yüzünü ve sınıf siyasetinin özünü emekçi yığınlara açıklamalıdır.

Daha kuruluş bildirisinde, «siyasi yaşamını» Sovyet düşmanlığı ve milliyetçilik tortuları üzerine inşa edeceğini gösteren TİKP ve onun siccilli başkanı, halk düşmanlığında, barış düşmanlığında, işçi sınıfı düşmanlığında, sosyalizm düşmanlığında ve emperyalizm dostluğunda faşistlerle yarışa girmiş bulunmaktadır. İşçi sınıfının birliğini zedeleyen gerici girişimlerin kokusunu bir tazi «hüneriyle» alan ve derhal safını tutan TİKP'liler burjuvazinin yeni bir yedek siyasal gücü olmaya soyunmuş bulunmaktadır. Ereğli Demir Çelik işçileri üzerinde oynanan ve başını sağ sosyal demokrasinin çektiği gerici harekete ,sıradan demokratlar bile sahip çıkamazken maocu parti bu türden gerici görevlere her zaman hazır ve nazır olduğunu kanıtlamıştır.

Demokrasi güçleri, sosyal demokrat iktidarı kendi talepleri doğrultusunda etkilemeye çalışacaklardır. Bu taleplerin başında ise bölge barışı için gerekli çabaların gösterilmesi gelmektedir. Barış güçlerinin bu ortak istekleri karşısında başlıca engellerden birisi olan gerici faşist güçlere şimdi de maocu parti eklenmiştir. Emperyalizm yandaşlığında ve sovyet düşmanlığında MHP'li faşistlerden hiç de geri kalmayan Türkiye İşçi ve Köylü Partisi mensupları halkımızın milliyetçi duygularını a!abildiğine sömürmeye çalışacaklar, bu gerici gayretlerini ise «sol» perdesi arkasında gizlemek için, artık bugün faşistlerin bile kullanmaktan çekinmedikleri demagojik siyasi literatüre başvuracaklardır.

Maoculuğa karşı mücadeleyi demokrasi mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirmek ve bu karşı-devrimci partinin siyasal saldırılarını karşılamak, başta işçi sınıfı sosyalistleri olmak üzere tüm ilericilerin başta gelen görevlerinden biri olacaktır.

31 OCAK 1978

- Sosyal Güvenlik Bakanı İşgüzar, «Büyük bir sosyal güvenlik bankasının kurulmasının zorunlu olduğunu» savundu.
- İsrail Savunma Bakanı Weizman, İsrail ile Mısır arasındaki görüşmeleri yeniden başlatmak amacıyla Kahire'ye gitti.

3 ŞUBAT 1978

- Maden-İş Sendikası ile MESS arasındaki toplu sözleşme görüşmeleri anlaşma ile sonuçlandı.
- Ecevit: «Kontr-gerilla denilen bir resmi kuvvet yoktur.»
- Pakistan'ın eski Başbakanı Butto'nun, genel seçimlerde hile ve yolsuzluk yaptığı iddiasıyla özel bir mahkemede yargılanacağı açıklandı.
- Portekiz Başbakanı Soares,

muhalefet partilerinin hükümet programını desteklemelerini istedi.

- Arap Red Cephesi, Enver Sedat'ın tek başına bırakılmasını istedi.

- Petrol-İş Sendikasının TPAO'ya ait bazı işyerlerinde aldığı grev kararı, Bakanlar Kurulu tarafından ertelendi.

bir YORUM

Maden-İş MESS Sözleşmesi ve Çıkaracağımız Dersler

31 Mayıs 1977 tarihinde, işçi sınıfımızın en büyük ekonomik ve demokratik direnişlerinden biri başlamıştı. Metal işkolunda çalışan ve DİSK'e bağlı Maden-İş sendikasında örgütlü onbinden fazla işçinin önce 14 işyerinde başlattığı ve daha sonra kırka yakın işyerine yayılan grevler 1977 yılının önemli sınıf savaşlarından biri haline geldi. Sekiz aydan fazla süren ve kimi işyerlerinde daha uzun zamandan beri devam edegelen grevlerle birleşen bu mücadele, işçi sınıfımıza ve emekçi halk güçlerimize önemli deneyler kazandırdı.

Maden-İş'in MESS'e karşı yürüttüğü bu büyük mücadele, sonunda bir toplu sözleşmeyle noktalandı. Ama bu grevlerin sınıf mücadelemiz açısından taşıdığı önemi, imzalanan toplu sözleşmenin sınırları içinde aramak yanlış olur. Çünkü mücadele, ulaştığı geniş boyutlar, ekonomik ve demokratik mücadele alanına soktuğu yeni tartışmalar ve ulaştığı özgün sonuçlar bakımından daha kapsamlı bir değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır. Nereden başlanıp nereye varıldığı sorusu kadar, bu sürecin nasıl yaşandığı ve niçin başka türlü değilde böyle yaşandığı soruları da önem taşımaktadır. Bu sorulara verilecek yanıtlarda mücadelenin geleceğine ışık tutacak özler vardır.

Maden-İş grevleri bütün grevlerde olduğu gibi, işçi sınıfının ileri sürdüğü bazı ekonomik ve demokratik talepleri yüzünden başladı. Ancak bu grevler, diğerlerinden farklı olarak, işverenlerin de bazı talepler ileri sürmesiyle bağlantılı olarak doğdu: İşçiler ücretlerinin artırılması, kıdem tazminatının tesbitinde esas alınan çalışma süresinin yükseltilmesi ve bazı sosyal hak isteklerinin yanında, DGM'lere karşı verilen mücadele sırasında işlerinden atılan arkadaşlarının işe alınmaları şeklinde demokratik bir taleple de işverenin karşısına çıktılar. İşverenler ise, işçilerin bu taleplerinin bazılarını reddettiler ve bunun yanında kendi taleplerini ileri sürdüler. Uyuşmazlık, ücret meselesi kadar işçilerin demokratik istemlerinden ve işverenlerin ileri sürdüğü şartlardan ortaya çıktı.

İşverenlerin bu talepleri, işçi sınıfımızın ekonomik mücadelesi bakımından **yeni** idi. Üstelik bu ağır şartlar, işçi sınıfımızın en ileri kesimlerini bünyesinde toplamış bulunan Maden-İş sendikasına karşı öne sürülüyordu. Sınıf mücadelesi açısından bu durum önem taşıyordu çünkü; işverenler, **birincisi**, işçi sınıfımıza en ileri kolundan saldırıya geçtiler, **ikincisi**, burjuvazi bu saldırıyı önceden planlamış bulunuyordu. Madeni Eşya Sanayicileri İşverenleri Sendikası (MESS) toplu sözleşme görüşmelerinden çok önce bir «dayanışma fonu» kurarak kendisini mücadeleye hazırlamıştı. **Üçüncüsü**, işverenler toplu sözleşme görüşmelerine daha güçlü bir konumda çıkabilmek için kendi birliklerini taraf olarak dayatıyorlardı. İşçi sınıfının karşısına tek tek işverenler değil, bir işverenler örgütü çıkarılıyordu. **Dördüncüsü**, işverenler açısından ekonomik şartlar oldukça elverişliydi ve MESS bu olanağın verdiği rahatlıkla Maden-İş'i zayıflatma ve çökertme hesaplarını rahatlıkla yapılabiliyordu. **Beşincisi**, işverenler Maden-İş'e yönelttikleri bu saldırıyla demokrasi güçlerinin belkemiğini kırmayı ummaktaydılar.

Burjuvazi açısından bu denli önemli olan grevler, başta işçi sınıfımız olmak üzere, tüm demokrasi güçleri açısından da aynı ölçüde önem taşıyordu. Burjuvazinin bu genel saldırısı karşısında tüm demokrasi güçlerinin direnme güçlerini birleştirmeleri ve metal işçilerine omuz vermeleri zorunluymuştu. Sınıflar mücadelesinin önemli bir muharebesini başarıyla aşmanın başkaca bir yolu da yoktu.

MESS'e karşı verilen mücadele, bu zorunluğun demokrasi güçleri tarafından ne ölçüde bilince çıkarılabildiğinin açık göstergesi oldu. İşçi sınıfı sosyalistlerinin tüm çabaları, özellikle grevleri demokrasi güçlerinin ortak sorunu haline getirme noktasında odaklaşıyordu. Burjuvazinin bu genel saldırısı karşısında mücadeleyi belli bir sendika çevresine ve tek bir siyasî akımın güdümüne hapsedmek yanlış olacaktı. Metal işçilerinin özgün mücadele gücü ve kararlılığı bu mücadelenin üstesinden gelmek için önemli bir faktördü ama yeterli değildi. Burjuvazinin, işçi sınıfının en ileri kollarından birini bu grevler alanında teslim alma niyetlerini boşa çıkarabilmek için, işçi sınıfı sosyalistlerinin gösterdikleri çabaların büyük oranda boşa çıkması, demokrasi saflarında varolan güçlü dayanışma eğilimlerinin değerlendirilmemesi, üzerinde önemle durulması ve mücadelenin geleceği açısından dersler çıkarılması gereken bir olaydır. Bu yüzden, metal işçilerinin mücadelesi dar bir alana hapsedilmiş ve elde edilmesi mümkün olan mevzilerin çok gerisinde kazanımlarla yetinilmesi bir yana, ekonomik mücadele silahlarından bazıları da burjuvaziye terkedilmek zorunda kalmıştır.

MESS grevlerinin daha ileri sonuçlara getirilememesinin sorumluluğu, hiç kuşku yok ki, grevlerden kendi gurupsal çıkarları açısından yararlanmayı umanların omuzlarındadır. DİSK eski yönetimi ve Maden -

İş yöneticilerinin geniş demokratik potansiyele bigane kalışları, sosyalist partilerle ve diğer demokratik örgütlerle diyalogdan ısrarla kaçınmaları, güçlerin bir araya getirilmesini engellemiş, metal işçilerinin kendileriyle başbaşa kalmalarına yolaçmıştır. Bu durum MESS işverenlerinin işini kolaylaştıran önemli bir faktör olmuştur.

İmzalanan toplu sözleşme elbetteki, kimi gerici güçlerin iddia ettikleri gibi, işçilerin işverene satılması olmamıştır. İşçilerin bazı önemli taleplerinden vazgeçmeleri, işverenlerin bazı isteklerini işçilere kabul ettirmeleri gerçekten başarısızlıklardır ama bütün bunlara yolaçan amiller, yukarıda belirttiğimiz gibi, demokrasi güçlerinin, zorunlu olan birlik ve dayanışmalarını gerçekleştirememiş olmalarıdır. Ve bunun sorumluları da, grevleri kendi gurupsal reklamının elverişli bir aracı olarak gören eski DISK ve şimdiki Maden-İş yönetimidir.

İşçi sınıfımız önemli bir meydan muharebesinde geri çekilmek zorunda bırakılmıştır. Ama bu nisbi kayıplar, işçi sınıfımızın genel mücadelesi açısından sürekli ve kararlı olan ilerleyişi asla engelleyemeyecektir. Kaybedilen ekonomik hakların ve demokratik mevzilerin kazanılması için mücadele sürecek ve elbetteki bu mücadele, toplu sözleşme ile varılan «gurup sözleşmesi» platformunu da işçi sınıfı çıkarına yeniden biçimlendirecektir. Ne ki bu aşamada gerek gurup sözleşmesinin ve gerekse MESS'in taraf olarak kabul edilmiş olmasının olumsuzluklara yolaçacağı ve sınıf mücadelesine zararlar vereceği açıktır.

Ancak, grevler boyunca meseleyi dar gurup çıkarları açısından seyretenlerin bu mücadeleden gerekli dersleri çıkarmakta yetersiz kaldıkları görülüyor. Gelişmiş kapitalist ülkelerde, işkolu düzeyinde etkinlik kazanmış güçlü sendikalar açısından bakıldığında uygulanabilirliği olan «gurup sözleşmesi»ni Türkiye'de metal işçileri için ileri bir adım sayma olanağı yoktur. Nitekim başlangıçta işverenlerin bu yoldaki önerilerine bu değerlendirme noktasından kalkılarak karşı çıkılmış idi. Maden-İş yönetimi ve bazı siyasi çevreler bu olguyu işçi sınıfımız açısından olumlu bir kazanım gibi göstermeleri bir yana, daha da ileri giderek gurup sözleşmesini GENEL GREV hakkının kazanılması yolunda ileri bir adım saymaktadırlar. Halbuki, genel grev hakkının gurup sözleşmesiyle uzak yakın bir ilişkisi yoktur. Gurup sözleşmesi genel anlamıyla belli bir işkolunda işverenlerin karşısında tek bir sendikanın etkinlik kazanması anlamına gelmektedir. Genel Grev ise bundan farklı olarak işçi sınıfı açısından bir haktır. Burjuva çerçevede bir haktır, böyle olduğu için de yasal bir sorundur. Gurup sözleşmesini genel grev hakkının kazanılması yolunda ileri bir adım saymak, en azından günümüz Türkiye'sinin koşullarında, gurup sözleşmesinin işçi sınıfımızın üzerindeki yükü ağırlaştırarak karakterini örtmek ve bu arada genel grev kavramını sulandırmak ve bu hakkı küçük görmek anlamına gelir.

9 aya yakın bir süre devam eden grevler, işçi sınıfının birliği başta olmak üzere tüm demokrasi güçlerinin ortak platformunun zorunlu olduğunu bir kere daha gösterdi. Ayrıca grevler, gelişme perspektifini bu noktada görmiyenlerin demokrasi mücadelesine zarar verdiklerini de gösterdi. Ama öte yandan grevlerin verdiği en önemli ders ise, işçi sınıfımızın mücadelesinde kararlı olduğu noktasında toplanıyor. Esas olan tüm demokrasi güçlerinin sorunu aynı açıdan değerlendirebilmesi ve kendi dar çıkarlarını, demokrasi güçlerinin ortak çıkarları için feda edebilecek olgunluğa ulaşabilmesidir.

4 ŞUBAT 1978

- Amerikan hükümeti, Vietnam'ın BM Baştemsilcisi Dinh Ba Thi'yi bir casusluk olayına karıştığı iddiasıyla sınır dışı edeceğini açıkladı.
- Çin Halk Cumhuriyeti, AET ile ticarî anlaşma imzaladı.

5 ŞUBAT 1978

- Millî Eğitim Bakanı Uğur, «Eğitim enstitülerine mülakatla alınan öğrencilerin haklarına dokunulmayacak» dedi.
- BM'de, Sosyalist Blok ve bağılantısız ülkeler, Vietnam'ın BM Büyükelçisinin sınır dışı edilmesine karşı çıktılar.

6 ŞUBAT 1978

- TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu, özel yöntemlerle alınmış faşist öğrencilerin eğitim enstitülerinde bırakılmalarının, faşistlerin tepkisi karşısında geri adım atma olduğunu açıkladı.
- Z. MC hükümeti tarafından Meclis'e gönderilen 4. 5 Yıllık Plan taslağı yeniden yapılmak üzere hükümete geri verildi.
- TYS Genel Başkanı Aziz Nesin, «Devletin tüm kurumları Türk edebiyatını yok saymış, var saydığına da düşman olmuş, ezmeye çalışmıştır» dedi.

7 ŞUBAT 1978

- İstanbul Valiliğine İhsan Tekin, İzmir Valiliğine Necdet Calp, Ankara Valiliğine Tekin Alp getirildiler.

8 ŞUBAT 1978

- Petrol-İş Sendikası ile Schell işvereninin anlaşmaya varması üzerine Schell grevi sona erdi.
- Federal Almanya Başbakan Yardımcısı Wischnewski, Türkiye'nin Batı'dan izole edilmesine karşı olduklarını belirterek, «Türkiye'ye elimizdeki olanaklar nisbetinde yardım edeceğiz» dedi.

9 ŞUBAT 1978

- CGP, siyasi partiler yasasında değişiklik yapan tasarıya karşı çıktı.
- Yunan Başbakanı Karamanlis, Ecevit'in mart ayında görüşme önerisini kabul etti.

10 ŞUBAT 1978

- Norveç'le Türkiye arasında Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması imzalandı. Norveç hükümeti, Türkiye'nin 62.5 milyon liralık borcunu silme kararı aldı.
- Kara Kuvvetleri eski komutanlarından Org. Namık Kemal Ersun'un görevinden alınması ve emekliliğe sevk işlemi, Yüksek Askeri İdare Mahkemesi tarafından iptal edildi.
- MC döneminin TRT Genel Müdürü Şaban Karataş «Memuriyet kanuna aykırı olarak gasp ve işgal ettiği» gerekçesiyle 3 ay hapse mahkum oldu.
- Sağlık Bakanı Mete Tan, «Devletin ilaç üretmesi gerekir» dedi.
- Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürü görevden alındı.
- Kıbrıslı iki öğrenciyi kaçırıp birini öldüren faşist katillerin saklandığı Atatürk Öğrenci Yurduna yapılacak baskını haber veren bir polis amiri yakalandı.

11 ŞUBAT 1978

- Gaziantep'de devrimci bir genç öldürüldü.
- Yurtlarda uygulanacak yeni yönetmeliğe göre, her öğrenci yurdunda bir karakol kurulacak.
- Sosyal Güvenlik Bakanı İşgüzar: «Yurt dışındaki işçilerimiz primlerini döviz olarak öderlerse sigortalı olacaklar.»
- İstanbul Sanayi Odası Başkanı Bodur, sanayi envanteri yapılmadan yeni yatırımlara izin verilmemesini istedi.
- İstanbul Siyasi Polis Müdürlüğüne Süreyya San getirildi.

12 ŞUBAT 1978

- Ereğli Demir Çelik'te, Maden-İş Sendikası ile işveren arasında anlaşma sağlanması üzerine grev sona erdi.
- Federal Almanya'nın Türkiye'ye 130 milyon mark proje kredisi vermesine ilişkin anlaşma yürürlüğe girdi.
- İstanbul'da POL-DER lokaline patlayıcı madde atıldı.
- Sanayi Bakanı Orhan Alp: «Kalkınmak fazla miktarda yabancı sermayeden istifadeye bağlıdır.»
- Somali'de olağanüstü durum ve genel seferberlik ilan edildi.
- Portekiz'de, Mario Soares'in Sosyalist-Merkezci koalisyonu güvenoyu aldı.

OGADEN'de Saldıran Kim?

Ogaden Çölü'nde Afrika tarihinin en büyük savaşı devam ediyor. Ama durum değişti: Etiyopya karşı saldırıya geçti. Kendisini «Kurtuluş Cephesi» diye adlandıran düzenli Somali birlikleri, NATO'dan aldıkları silâhları bırakarak geri çekiliyorlar.

Ogaden'den gelen bu haberler, çatışmanın batılı başkentlerce değerlendirilmesinde küçük bir devrim gibi bir şeyler uyandırdı. Somali askerleri, Etiyopya topraklarının beşte birini lokma lokma yuttuğu sürece batı, altında gizli bir sevinç hissedilen yapmacık bir huzursuzluk göstermekle yetinmişti. Etiyopya devrimini boğanlar Afrika Boynuzu bölgesinde NATO'ya kiralanmış stratejik köprübaşlarını hazırladılar, bu arada da bölgedeki ilerici güçlerin dikkatini en önemli iki sorundan Güney Afrika ırkçılığıyla savaşımdan ve Yakın Doğu barışının kurulmasından çekmiş oldular.

Bugün, Ogaden'deki top seslerinden uykusuz kalan biri varsa, bunun sadece batı olduğu birdenbire saptanıverdi. Bölgede hemen askeri eylemlere son verilmesini dilediler, üstelik de bu son derece akılcı, ama her nedense biraz gecikmiş öneriyi Sovyetler Birliği'ne yönelttiler. Moskova ve Havana, batının ağızında en büyük huzur bozucular ve hatta neredeyse saldırgan olarak tasvir ediliyorlar.

Cyrus Vance, Washington'da, Afrika Boynuzu bölgesinde «yepyeni bir durum» ortaya çıktığını açıkladı, ABD'nin, eğer Etiyopya askerleri Somali sınırını aşacak olurlarsa Somali'ye silâh gönderme meselesini yeniden ele alacağını söyleyerek gözdağı verdi. Dışişleri Bakanı, Amerikan silâhının buraya araçlar vasıtasıyla sızdığı bilindiğine göre, Somali'ye doğrudan askeri teslimatları mı kastettiğini açıklamadı.

Roma'da Dışişleri Bakanı Forlani, Ogaden'deki çatışmanın kendisine göre başlıca nedenini, «Sovyetler Birliği'nin geniş ve kaba müdahalesi» biçiminde saptadı. Buna karşılık bakan, İtalyan firması «Agusta»nın Somali'ye «Kobra» tipi 43 askeri helikopter gönderip göndermediğini ve Somalilerin elindeki İtalyan malı havan toplarının nereden geldiğini açıklamadı.

Somali Cumhurbaşkanı Siad Barre'nin ordularının «Rusların açık saldırısıyla, geri çekildiklerini açıklamasından sonra NATO başkentindeki panik arttı.

Kehill'in Gizli Görevi

Bu tuhaf açıklamalar seli, açıkçası Ogaden'deki olaylarla ortaya konan asıl sorun konusunda uluslararası kamuoyunda bir tür hafıza kaybı yaratmak için düşünülmüştür. Saldırgan kimdir? Somali-Etiyopya sınırının batısında ordularını Etiyopya topraklarının 700-300 kilometre içlerine gönderen kimdir? Bugün de Etiyopya topraklarını işgal eden kimdir?

Afrika Boynuzu bölgesindeki duruma ilişkin olarak batı başkentlerinde yapılan açıklamaların birinde bile Somali'nin eylemleri BMT belgelerinde yeterince açık biçimde belirlenen terimle adlandırılmamıştır. Bu terim «saldırı» terimidir.

Bu saldırının doğrudan doğruya tarihçesini vermek NATO devletlerinin hiç işine gelmiyor, çünkü bu devletler bu bölgede son derece k'irli izler bıraktılar. Somali'nin Etiyopya'ya karşı kışkırtılmasında batının oynadığı utanç verici rolü ortaya koyan yepyeni ve ilginç ayrıntılar Amerikan basınına yavaş yavaş sızıyor.

Bilindiği gibi, komşu devlete saldırmadan önce Cumhurbaşkanı Siad Barre, özel doktoru ve danışmanı Kevin Kehill'i ABD'ye göndermişti. Bu Amerikalı, ABD Dışişleri Bakanlığı'nda yaptığı görüşmelerde Birleşik Devletler'in Ogaden'deki «basıncın artmasına» karşı bir diyeceği olmadığını konusunda güvence aldı.

Üstelik, Washington, Somali'nin hazırlandığı saldırıyı silâh teslimatıyla desteklemeyi de kabul etti. Bu ilkesel olgunun kabulü, Dışişleri Bakanlığı'nın 17 Ocak 1978 tarihli resmi açıklamasında da yer alıyor. Aslında Birleşik Devletler daha sonra verdiği sözden caydı, ama artık bu hiçbir şeyi değiştiremezdi— saldırı başlamıştı.

«Eğer Washington'un daha sonra geri aldığı bu söz olmasaydı Somali hiçbir zaman Etiyopya'ya karşı çıkamazdı,» — Sovyetler aleyhtarlığıyla tanınan bir İngiliz gazeteci «International Herald Tribune» gazetesinde bunları yazıyordu.

Başkaları Ödüyor

Somali'nin eylemlerini kendi adıyla anmaya batının henüz dili varmıyor, çünkü bu, Sovyetler Birliği ve Küba tarafından Etiyopya'ya yapılan yardım konusundaki her türlü soruyu olanaksız hale getirebilirdi. Aslında, saldırı kurbanlarının devlet egemenliğini korumak için dost devletlere başvurmakta haklı oldukları açıktır. Bu arada gerek Moskova, gerekse Addis Ababa, Somalili yöneticileri barışçı bir çözüm yoluna celbetmek için diplomatik ve politik araçlardan yararlanmaya devam ediyorlar. Üstelik, kendiliğinden anlaşılacağı gibi, eğer görüşmeler So-

mali birliklerinin Ogaden'den çekilmesinden önce başlarsa taraflar eşit durumda bulunmayacakları halde.

Ancak barışçı yollar Mogadišo'nun işine gelmiyor. Mogadišo'da, yeni düzenli birliklerin askerî eylem bölgesine gönderildiği açıklandı ve genel seferberlik ilân edildi. NATO'yla silâh teslimatı konusunda yapılan gizli, ama, herhalde iyi sonuç veren görüşmeler, çatışmanın uluslararası hale gelmesini hayal eden Somali yönetimini heyecanlandırıyor.

Siad Barre, meydana gelen olaylardaki kişisel sorumluluğunu kabul ediyor mu? Cumhurbaşkanı 15 Şubat'ta «BBC» radyosuna verdiği demeçte bu soruyu şu şaşırtıcı cümleyle yanıtladı: «Onurumuzu korumak için kahramanca savaşıyoruz...»

Burada «onur»dan anlaşılacak olan saldırı sonuçlarıdır. «Kahraman askerler», genel seferberliğe yakalanan on üç yaşındaki Somolili çocuklardır. Bu çılgınlığın Somali'ye bir günde 2 milyon dolara mal olduğu hesaplanmış. Neyse ki bu parayı saldırgana batı başkentleri ve onların petrol bankerleri ödüyorlar.

APN

13 ŞUBAT 1978

- DİSK'in 11. kuruluş yıldönümü kutlandı.
- Ecevit, Yüksek Askerî Şûra'yı açış konuşmasında, «Dış güvenlik önlemlerinin iç güvenliğe uygulanması iç barışı bozar» dedi.
- Tütün piyasası 57 lira baş fiyatla açıldı.
- Dışişleri Bakanı Ökçün, «Ecevit hükümeti'nin Kuzey - Güney diyaloguna büyük önem verdiğini ve Üçüncü Dünya ülkeleriyle olan ilişkileri güçlendirmek kararında olduğunu» açıkladı.

14 ŞUBAT 1978

- Türk-İş'e bağlı TEKSİF Sendikası, Sancak Tül Dokuma fabrikasında greve başladı.
- Bütçe, Senato'da kabul edildi.
- Fransız Komünist Partisi, Yunanistan'ın AET'ye tam üye alınmasına karşı çıktı.

15 ŞUBAT 1978

- Ecevit hükümeti, döviz sarfiyatını kısıtlamak amacıyla, yurt dışına turizm amacıyla çıkışı iki yılda bire indirmeyi ve döviz tahsisini kısıtlamayı kararlaştırdı.
- Etiyopya Devlet Başkanı Mariam, Somali'ye yardım eden Batılı ülkelerle diplomatik ve siyasi ilişkilerini keseceğini açıkladı.
- Ankara'da Ülkü Ocakları Sıhhiye Şubesinde patlayıcı

maddeler, (Atatürk Lisesi'ne ait) boş öğrenci karneleri, ve

çeşitli mühür ve kaşeler ele geçirildi.

16 ŞUBAT 1978

- TRT Haber Dairesi Başkanı Tezkan, Danıştay kararıyla görevden alındı.
- Belgrad Konferansındaki Sovyet Heyeti, insancıl sorunlara ilişkin öneriler üzerinde anlaşmanın olanaksız olduğunu belirterek İnsan Hakları Toplantısı'ndan çekildi.
- Kenya, Somali'ye silah götürün Mısır uçağına mecburi iniş yaptırdı.

17 ŞUBAT 1978

- Maliye Bakanı Müezzinoğlu; «Bu bütçe, özlemleri karşılayacak bir bütçe değildir» dedi.
- Ankara'da ele geçirilen, faşistlerin kurduğu bir örgütün ODTÜ'nün bütün öğrencilerinin isim ve adres listesini çıkardığı ve bu öğrencilerden bazılarını öldürmeyi amaçladığı anlaşıldı.
- Petrol Ofisi'nin 1977'de 170 milyon lira zarar ettiği açıklandı.

18 ŞUBAT 1978

- Bütçenin tümü Millet Meclisi'nde kabul edildi.
- Maliye Bakanı Müezzinoğlu, bütçenin yıl içinde geliştirileceğini söyledi.
- ABD Başkanı Carter, Mısır'ın ABD'den aldığı uçakları İsrail'e karşı kullanmayacağını söyledi.
- Lefkoşa'da yapılan Asya - Afrika Halkları Dayanışma Örgütü'nün toplantısını basan Filistinli iki gerilla, örgütün Mısırlı Genel Sekreteri Yusuf El-Sebai'yi öldürdüler.

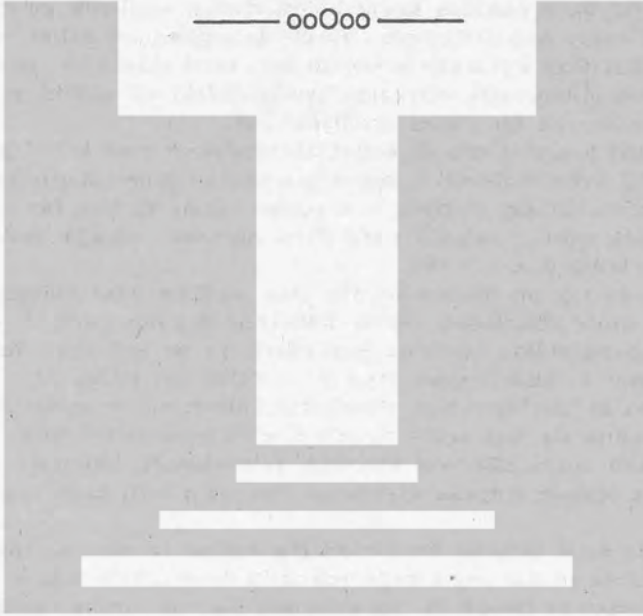
19 ŞUBAT 1978

- Türkiye'nin Irak'a olan petrol borçları 290 milyon dolar'a ulaştı.
- Yusuf El-Sebai'yi öldüren Filistinli gerillaları yakalamak için, bir Mısır komando birliğinin Kıbrıs hükümetinin izni olmaksızın düzenlediği baskın sonucunda, 16 Mısırlı komando yaralandı, 15'i öldü.
- ABD Başkanı Carter, kömür madeni işçileri greve son vermezlerse, hükümetin greve sona erdirmek için önlem alacağını söyledi.

20 ŞUBAT 1978

- TEKSİF Genel Başkanı Yılmaz, Sancak Tül'de sendikalaşma nedeni ile son üç ay içinde 234 işçinin işine son verildiğini bildirdi.
- CHP'iller arasında çıkan çatışmada bir kişi öldü.
- Mısır hükümeti, iki Filistinli gerilla ile baskını düzenleyen Mısırlı komandoların geri verilmesini istedi.
- Sırt'ın bir köyünde, AP'lilerle

- Mısır hükümeti, Kıbrıs Cumhuriyeti ile diplomatik ilişkilerini kesti.
- Millî Savunma Bakanı Işık, «NATO içinde kalmakla birlikte, ulusal güvenliğe önem verileceğini, ordunun içe dönük meselelerden uzaklaşarak dış ilişkilerin teminatı olacağını» söyledi.
- Eğitim enstitülerinde Danıştay kararının uygulanmasını isteyen 5 bin ODTÜ öğrencisi, Ankara - Eskişehir karayolunu bir saat trafiğe kapattılar.
- Avrupa Parlamentosu Sosyalist Grubu Başkanı Feller Mayer, «AET ile Türkiye ilişkileri, IMF ile ilişkilerden soyutlanamaz» dedi.

TÜSTAV

DEK, Demokratik Hareketimizin Önemli Bir Formu Olmuştur

TÖB-DER'in düzenlediği DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYI, geçtiği-miz ay 4 - 10 Şubat tarihleri arasında Ankara'da yapıldı. 1968'de TÖS'ün dü-zenlemiş olduğu Devrimci Eğitim Şurası'ndan bu yana geçen 10 yıl içinde de-mokratik öğretmen hareketi tarafından ilk kez düzenlenen bu kurultay, işçi sınıfı biliminin ve enternasyonalizminin bilimsel ve ideolojik üstünlüğü a!-tında geçti. Büyük çoğunluğu kendi bölgelerinden seçilerek gelmiş delegeler arasında işçi sınıfı sosyalistlerinin nicel bakımdan da üstün bir çoğunluk sağladıkları Kurultay işçi sınıfı biliminin hem nitel (ideolojik) bakımdan hem de nicel açıdan demokratik öğretmen hareketindeki etkinliğini ve yaygınlığı-nı kanıtlayan önemli bir forum niteliğindediydi.

FİSE Genel Sekreteri'nin de bizzat Türkiye'ye gelerek katıldığı bu Kurul-tay, TÖB-DER Üçüncü Büyük Kongresinde seçilen yöneticilerin bugüne değin izlemiş oldukları bilimsel çizgiyle, kısa zaman içinde ve tüm faşist, karşı-dev-rimci baskılara rağmen, örgütü nasıl daha ileri bir noktaya getirmiş olduk-larını bir kez daha kanıtliyordu.

Kurultay'da tek bir Maocu kişinin veya görüşün dahi bulunmaması; öte-yandan işçi sınıfı biliminden sapma karakteri taşıyan görüşlerin işçi sınıfı devrimcileri karşısındaki ideolojik yenilgileri; ya da işçi sınıfı bilimi ve en-ternasyonalizmi kalkanı ardına sığınıp oportünizm güden kimi eğilimlerin politikalarının ve ideolojilerinin (ideolojl'sizliklerinin) yansımaları... ve tüm bunların karşılığında, işçi sınıfı bilimine ve enternasyonalizmine katıksızca bağlı işçi sınıfı sosyalistlerinin ideolojik yetkinlikleri, bilimsel, ciddi ve tut-arlı tavırları, bilimin Kurultaya egemen olmasının belli başlı kanıtlarını teş-kil etti.

Çağımızda artık bizatihi bir üretici güç haline gelmiş olan bilimin kitle-lere iletilmesinde ve başlangıç kademesindeki öğrencilerin bilime ve teknolo-jiye hazırlanmasında önemli bir rol oynayan, böylece üretim sürecine küçüm-senmeyecek katkılar yapan, ayrıca, halk kitleleriyle en fazla temasta bulunan ve sosyal konumları gereği işçi sınıfına en yakın aydın zümreyi oluşturan öğ-retmenlerin öncü örgütü olan TÖB-DER'de işçi sınıfı dünya görüşünün ve öğ-retisinin, bilimsel ve enternasyonalist temelleriyle böylesine güç kazanması ve yaygınlaşması, bizim için hiç de şaşırtıcı olmayan bir gelişimdir.

Değerli bilimsel ve örgütsel çalışmalarından ötürü TÖB-DER Merkez yöneticilerini kutlamayı ve DEK'in hem öğretmen hareketine, hem de genel devrimci-demokratik harekete katkılarını belirtmeyi bir görev sayan Dergi-miz, sayfalarının el verdiği oranda, Kurultay'daki bilimsel belgelerden bazıla-rını yayınlıyor.

İ L K E

Sosyalist Ülkelerde Eğitim

Bu metin, DEK'de, «Sosyalist Ülkelerde Eğitim» konulu bildirgenin tartışılması sırasında beş delege tarafından dile getirilen bilimsel görüşlerin özetidir.

Sosyalizmin nesnel amaçları nedir?

Sosyalizmin nesnel amaçları, insan düşüncesinin yarattığı düşünsel bir dünya kurmak değildir. Yani sosyalizm, diğer toplumlara olan üstün özelliklerini, insan düşüncesinin kurgularından ya da insanların subjektif amaçlarından değil, toplumun tarihsel gelişmesinin zorunlu sonuçlarından alır. Bir kez sosyalizm, insanlığın tarihsel gelişiminin zorunlu bir uğrağıdır ve bu anlamda kaçınılmazdır. Zaten çağımızın tüm olayları bu temel tarihsel eğilimi doğrulamakta ve hatta ona hizmet etmektedir. Binlerce yıllık sınıflar mücadelesinin toplumda yarattığı gelişmeler ve bu gelişmelere uygun düşen maddi ve düşünsel araçlar, bu evrimin belli bir aşamasında, yani emperyalizm aşamasında, artık sosyalizmin nesnel temeline dönüşürler. Gelişmenin bundan sonraki zorunlu konağı sosyalizm olacaktır. Ve tüm araçlar bu amaca hizmet edecek biçimde, ya yeniden yaratılacaktır, ya da düzenlenip yeni içerikle doldurulacaktır.

Sosyalizm, toplumun zorunlu evriminin bir sonucu olarak insanın insanı sömürmesine son vermeyi, insanın tüm faaliyetlerini ve bu faaliyetlerinden doğan sonuçları, yine insan yaşamının iyileştirilmesine yardım eder hale getirmeyi, tüm faaliyetlerin odak noktasına insanı, insanın insan olarak yüceltilmesini koymayı mümkün kılan bir ilişkiler toplumdur. İnsanlığın tarih boyunca yarattığı tüm maddî değerler, nasıl bu toplumun yaratılmasına hizmet ediyorsa, yine insanlığın tarih boyunca yarattığı tüm fikri değerler de bu toplumun yaratılmasına hizmet eder hale gelir. Ve kullanılan maddi ve manevî tüm araçlar, bu toplumun amaçlarına, yani insanın insanlaştırılması amacına hizmet eder.

Sosyalist toplumda hiç şüphe yok ki, eğitim de, aynı amaca hizmet eden bir araç olarak işlevini sürdürür. Ancak, eğitim faaliyetinin, sosyalist toplumda ortaya yeni araçlar çıkardığını unutmadan, geçmiş toplumlardan devraldığı araçları da kullandığını, onları düzenlediğini ve yeni içerikler kazandırdığını gözardı etmemek gerekir. Bu, aynı zamanda şunun ifadesidir. Sosyalizm, ilişkiler alanında kendinden önceki toplumlardan kalan ne varsa hepsini ortadan kaldırır ama, eğitim alanında aynı şeyi yapmaz. İnsanlığın yarattığı tarihsel bilgi mirası üzerine yükselir. Bu nedenle sosyalist eğitimin öğeleri yer yer, klasik araçları karşımıza çıkarır ve onlardan yararlanmayı zorunlu kılar. Dolayısıyla sosyalist toplumda yapılan eğitim faaliyetini değerlendirirken, kullandığı araçlardan çok, onun amaçlarına ve hangi temel eğilimleri güçlendirdiğine bakmak gerekir. Araçlar bakımından kapitalist toplumdaki eğitimle benzerlikler gösteren sosyalist ülkelerdeki eğitim, amaçları ve dolayısıyla sonuçları bakımından, yani geliştirdiği eğilimler ve güçlendirdiği olgular açısından, ondan tamamen ayrılır.

Sosyalizm insan toplumlarının ve insanın evriminin zorunlu bir uğrağı olarak bu evrimin amaçlarına da uygun düşen bir toplumdur. Ve bu toplumda kullanılan araçlardan biri olarak eğitim faaliyeti, bu tarihsel sürece, uygun düşer. Dolayısıyla sosyalist eğitim, insanın tarihsel gelişimine de uygun düşen bir araçtır.

Sadece eğitim değil bütün araçlar sosyalizme hizmet ettiği için, eğitim de bu diğer araçlarla bağlantılar kurmak zorundadır. Üretimin yeniden planlanması sosyalizm için eğer gerekli ise, eğitim bu olgunun gerçekleştirilmesinde işlev görmelidir. Yani eğitim, sadece sosyalist toplumun yaratılması için bir araç değil, aynı zamanda, bu toplumun yaratılmasına hizmet eden öteki araçların geliştirilip güçlendirilmesine yardım eden önemli bir araçtır.

Sosyalizm barış ve kardeşlik toplumdur. Sosyalizm aynı zamanda sömürünün ortadan kaldırıldığı bir toplumdur. Sosyalizm bütün bunların yanında insanların eşit koşullar içinde yaşadıkları bir toplumdur. Eşit koşullardan amaç, toplumun tüm imkanlarını bireylerin ortak kullanabilmesi hakkıdır. Yani sosyalizm, insanlar arasındaki eşitsizliğin bizatihi kendisini değil, bu eşitsizliği yaratan nesnel koşulları ortadan kaldırarak insanların tarihi gelişim sürecinde beliren engellere ve tüm olumsuz nesnel etkilere son verir.

Sosyalizm, sadece belli bir toplumun çıkarlarıyla sınırlı amaçları olan bir ilişkiler sistemi de değildir. Sosyalizm, tüm insanlığa hizmet etmeyi, onun gelişmesini, yücelmesini sağlamayı, onun gelişmesinin nesnel koşullarının güvence altına alınmasını sağlamayı amaçlayan bir toplumdur aynı zamanda. Bu nedenle sosyalist toplumun tüm maddi ve kültürel faaliyetleri gibi bu toplumdaki eğitim faaliyeti de uluslararası bir

karakter taşır. Yani sosyalist eğitimin bir özelliği de onun enternasyonalist karakteridir. Yanlış anlamaya yer vermemek için, halkların sosyalizm mücadelesinde zorunlu olan fiili birlik ve dayanışmaları anlamında enternasyonalizmden, sosyalist eğitimin enternasyonalist karakterini ayırdetmek gerekir. Sosyalist eğitimin uluslararası karakteri, onun «kendi» sınırlarını aşması ve kendi amaçlarına uygun olan öteki ulusal eğitim faaliyetlerine yardım etmesi olarak değerlendirilemez. Sosyalist eğitim, bir toplumda mevcut bireylerin tarihsel gelişimini, bütün insanlığın tarihsel evrimiyle birleştirmeye yönelik bir faaliyet türü olarak enternasyonalisttir.

İnsanın eğitimi nesnel üretim faaliyeti içinde başlar ama bağımsız bir faaliyet türü olarak üretimin gelişmesine yardım ederken, o aynı zamanda insanın çok yönlü gelişmesinin bir aracı haline dönüşür. Böylece; nesnelere dünyasından insan bilgisine ve insan bilgisinden nesnelere dünyasına doğru ortaya çıkan etkinliğin iletim aracı haline gelen eğitim, bir yandan dünyanın, öte yandan insanın ve bütün bunların yanında da kendi biçiminin ve özünün gelişmesine yardım eder. Sınıflı toplumlar bu gelişmede, eğitimin nesnel varoluş temeliyle işlevi arasında bir mesafe sokarlar. Sınıflar mücadelesinin alanı içinde eğitim, insanın çok yönlü gelişmesi, toplumsal bir varlık olarak serpilip büyümesi ve dünyayı özgürce değiştirip yönetmesi amacıyla uzaklaşarak bir sınıfın ya da zümrenin egemenliğinin korunmasının ve gelişmesinin aracı haline gelir. Sosyalizm bu duruma son vererek, eğitimi eşit koşullarda toplumun tüm bireylerinin hizmetine sokmakla onu, varoluş temeline ve amacına yaklaştırır.

Sosyalist eğitimin pratik sorunları :

Teorik olarak mümkün ve oldukça kolay görünen bu sorun, pratik alanda son derece zor ve karmaşık süreçler yığını olarak yaşanır. Sorunu zorlaştıran kapitalizmin bıraktığı mirastır ve işin daha da olumsuz olanı, çözümün yine bu miras kalanla gerçekleştirilmesi zorunluluğudur. Kapitalizm, sosyalizme oldukça gelişmiş eğitim araçları ve yordamı sunar. Laboratuvarlar, üniversitelerden ilkokullara kadar bir okullar ağı ve bir eğitimciler ordusu... kitaplıklar, araştırma merkezleri, müzeler, basımevleri ve daha bunun gibi nice araç, insanlığın tarihsel birikimleri olarak, kapitalizmden sosyalizmin eline geçer.

Ancak bütün bunların yanında sosyalizme, binlerce yılın etkisiyle şekillenmiş olumsuz alışkanlıklar ve bireyci insanlar da miras kalır. Bunun yanında korkunç bir cehalet miras kalır. Ayrıca bu araçların ulusal ve bölgesel dağılımındaki adaletsizlikler, şehirle köy arasındaki derin uçurum, kapitalizmin miras bıraktıkları arasındadır. Yine sosyal sınıfların eğitim düzeyleri arasındaki derin uçurum, cinsiyetler arasındaki eşit-

sizlik ve ekonominin taleplerine aykırı bir yapıda biçimlenmiş eğitim organizasyonunun, toplumun çıkarlarına aykırı olmasından doğan olumsuzluklar da kapitalizmin bıraktığı kötü mirasa eklenmelidir.

Bu kötü mirasın üstesinden gelmek ve yeni toplumu, yeni insanla birlikte yaratmak, sosyalist eğitimin temel amacıdır. Bu amaç öte yandan, toplumun ekonomik gelişmesinin taleplerini karşılayacak insan emeğinin yetiştirilmesi gereğiyle içiçe geçmiştir.

Toplumu ve onun insanlarını yeni baştan düzenlemenin, muazzam bir fedakârlığı, çalışmayı, planı ve dev harcamaları gerektirdiği açıktır. Ancak bu çok çetin görevlerin üstesinden gelebilmek yeni düzenlemelerin ve eğitim sistemiyle ekonominin gelişmesinin organik bağının gerçekleştirilmesi sayesinde mümkün olabilmıştır ve bugün dünyanın pek çok ülkesi bu görevlerin üstesinden gelinebileceğinin örneğidir. Ve bütün bu ülkeler sosyalist ülkelerdir.

Sosyalist ülkelerin sorunu, nasıl çözdüklerini ele alırken şunun da bilinmesinde yarar vardır. Her ülkede sosyalist iktidar değişik koşulları miras alır ve her ülkede bu görevlerin üstesinden gelinmesi için izlenen «ulusal» yollar vardır. Ancak yine de sosyalist eğitimin ortak çizgileri vardır ve bu çizgiler; sosyalist toplumdaki gelişmelerin temel yönlerini yansıttıkları için yeterli ipuçlarını verirler. En gelişkin sosyalist topluma bakalım;

SOVYETLER BİRLİĞİ'NDE EĞİTİM :

1906 yılında Petersburg'da yayınlanan «Vestnik Vospitaniya» adlı dergi, Orta Asyadaki 4 sovyet cumhuriyeti topraklarını kasederek, bu bölgedeki cehaletin ortadan kaldırılması için 4600 yıl gerektiğini yazmaktaydı. Ancak, kapitalizm şartlarında öngörülen bu imkan ya da imkansızlık, 1917 yılında kurulan sosyalist Sovyet İktidarınca 27 yılda ortadan kaldırıldı. Sosyalist iktidarın bu sonucu elde edebilmesi elbette ki kolay olmamıştır. Sadece Orta Asya yöresindeki 4 sovyet cumhuriyeti topraklarından değil, bütün Sovyet topraklarından cehaletin kovulması, sosyalist devletin soruna azami özeni göstermesi, bunun için gerekli maddi ve manevi fedakârlıkları kabullenmesi ve bütün bunları planlı biçimde ve gelişen halk ekonomisiyle uyum teşkil edecek ölçüler içinde ele almasıyla çözümü mümkün olmuştur.

Sosyalist halk ekonomisinin ihtiyacı olan emeğin eğitilmesi, yeni ilişkilerin yaratılmasına fiilen katılacak insanın yetiştirilmesi ve yine bu insanın yeni ilişkileri benimseyecek düzeye getirilmesi, bireycilikten kurtulma ve insanlar arasında kollektif çalışma alışkanlığının ve anlayışının yerleştirilmesi, kapitalizmin yarattığı olumsuz alışkanlıklardan insanların kurtarılması ve yoz kültürel şartlanmalara son verilmesi, toplumsal ve bireysel planda, pedagojik problemlerin, inşa sorunuyla bir-

leştirilmesi ancak ve ancak bilimsel anlamda bir **kültür devrimi** ile gerçekleştirilebilir. Bugün Sovyet toplumunun vardığı aşamada eğitim faaliyeti, kapitalizmin tüm olumsuzluklarını çözmüş ve yeni tip ilişkilere uygun yeni tip insanı yaratacak düzeye varmıştır. Eğitimin vardığı bu üstün düzeyde, eğitimin, geniş yığınları kültürel faaliyete ve estetik çalışmalarına yönelttiği gözleniyor.

Demek ki yakalanması gereken ilk halka cehaletin ortadan kaldırılması olmuştur. Çünkü eğitim araçlarının kullanılabilmesi herşeyden önce insan kitlesinin okuma yazma bilmesini gerektirmektedir. Kapitalizm insanların emeğini eğitirken onlara okuma-yazma öğretse de bu onun, sanayi alanına çekebildiği nüfus için, yani toplumun - egemen sınıfları dışında kalan geniş yığınlar içinde— çok az bir bölümü için yapabildiği bir iştir. Genel olarak toplumun geniş kesimleri okuma-yazmadan yoksun kalırlar. Örneğin SSCB’de 1917’den önce, okuma-yazma bilmiyenlerin oranı % 75’i aşıyordu. Üstelik okuma-yazma bilenler belli bölgelerde yoğunlaşıyordu ve bazı bölgelerde okuma-yazma bilmiyenlerin oranı % 98’e kadar (Kazakistan gibi) varmaktaydı.

Ama bugün Sovyetler Birliğinde ve ülkenin tüm cumhuriyetlerinde okuma-yazma bilenlerin oranı % 99.9’a varıyor. % 01 eksiklik ise sağlıksız ve anormal çocukların durumunu ifade etmektedir ve açıktır ki sorun, okuma-yazmanın öğretilmesi anlamında kesin çözüme kavuşturulmuş bulunmaktadır. Yani cehalet son bulmuştur. Ülkede ilköğrenim zorunlu kılınmış ve toplumun bütün üyeleri bu zorunlu öğrenimden geçirilmiştir. Şimdi ise ortaöğrenim zorunlu hale getirilmiştir ve bütün Sovyet yurttaşlarının bu öğrenim basamağından geçirilmesi devletin görevi olarak Anayasada belirlenmiştir.

Cehaletin ortadan kaldırılmasını mümkün kılan çalışma tarzı ise öncelikle öğrenimin parasız hale getirilmesini gerektiriyor. İkincisi, öğrenim araçlarının ve eğitimciler ordusunun ülke düzeyinde planlı bir dağılımını ve kullanımını gerektiriyor. Böylece sınıfsal farklılıklardan doğan cehaletin kaldırılması ve bölgeler arasındaki eşitsizliklerin giderilmesi mümkün olabiliyor. Eğitimin tüm toplum kesimlerine yayılması sosyalizmin hem amacı ve hem de zorunlu önkoşuludur. İnsanların özgürce gelişmeleri ve dünyayı gerçekliğiyle kavramaları sosyalizmin amacı, geniş yığınları yeni toplumun kuruculuğunda seferber edebilmek için onların bu doğrultuda eğitilmiş olmaları da önkoşuludur.

Eğitimin bu amacı içinde daha çok maddî varlıkların üretiminin ağır bastığı görülüyor. Bu gereklidir ama yeterli değildir. İnsanların yaşamını daha iyiye götürürken aynı zamanda onların tasarımlarını da zenginleştirmek ve siyasal iktidarın güdümünde değil, kendi yaratıcı inisiyatifleriyle yeni toplumun kurulması faaliyetine katılmalarını sağlamak gerekiyor. Ünlü Sovyet pedagogu Anton Makaronko’nun deyişiyle «**İnsanlar-**

da daha iyi tasarlama yeteneğini geliştirmek, hata yapmak tehlikesi olsa bile olaylara iyimser bir hipotezle yaklaşımlarını sağlamak gerekiyor. Çünkü eğitildikçe daha iyiye gitmeyecek insan yoktur. İnsan eğitildikçe gerçeklikten haz ve estetik olgulara yakınlık duyma eğilimi gösterir. İyiden ve güzel olandan haz duyamayan insan eksiktir. Eğitim faaliyeti bu anlamda insanı iyi ve haz verici olana yaklaştırdığı için aynı zamanda insanın insanlaştırılması faaliyeti olarak da anılır.

Sovyet toplumunda eğitim seferberliği ve kültür devrimi her zaman eğitim faaliyetinin toplumsal işlevine uygun olarak ele alındı. Anatoliy Lunaçarski'nin (ilk sovyet eğitim bakanı) işaret ettiği gibi: «yeni kuşağa peşin fikirlerin öğretilmesi değil, yüzyılların biriktirdiği değerli şeylerin kazandırılması» amaçlandı.

Bu amaç doğrultusunda yeni bir sosyalist toplum insanı yetiştirildi. Elbette ki herşey tamamlanmış değil. Hâlâ elverişsiz koşullarda gelişen gençler vardır. Özellikle İkinci Dünya Savaşının alıp götürdüğü 22 milyon Sovyet yurttaşının çocuklarını, bu yüzden babasız kalmış ve parçalanmış aileleri anmak gerekir. Bugün bu ülkede kadınların sayısı erkeklerden 18 milyon fazladır ve 2. Dünya Savaşı, Devrimin 60 yılının 20 yılını alıp götürmüştür. Buna rağmen, 60 yılda elde edilenlere hayret etmemek mümkün değildir.

Sovyet insanlarında ulusal bencillik kalmamıştır ve uluslararası düşmanlık bu insanların kafasından silinmiştir. Sovyet insanları bilinçli bir topluluktur ve aynı zamanda baskıyı ve tüketicilik psikolojisini bünyesinden temizlemiştir. Bu insanlar Sovyet toplumunun varlık koşulu haline gelmişlerdir ve toplumun varlığının anlamı bu insanlarda somutlanmaktadır. Bu insanlar için çalışmak, açlıktan kurtulmak faaliyeti değil, hayatın vazgeçilmez bir ihtiyacıdır. Neresinden alınırsa alınsın, kişilikleri gelişmiş insanlar topluluğudur Sovyet toplumu.

Toplumun eğitilmesi ölçüsünde örgütlenmesi de gelişmiştir. Ve bugün Sovyet eğitim sistemi, muazzam birimlerin uyumlu organizasyonu olarak görkemli bir toplumsal faaliyet halini almıştır. Bugün 40 milyon insan, klasik okulların dışında, genel eğitim veren okullardan yararlanmaktadır. Erneğin verimliliğinin artırılması için, yani daha az çalışmayla daha iyi bir yaşam temin edebilmek için 35 bin okul, emek eğitimi faaliyeti gösteriyor. Son 10 yıl içinde değişik eğitim birimlerinden geçen insan sayısı 94 milyona varıyor. Bunların 34 milyonu yeni meslek öğrenmiş, 36 milyonu ekonomik öğretime geçmiş, 20 milyonu ise politik eğitim faaliyetine katılmıştır. SSCB Bilim ve Teknik Derneğinin 17 milyon üyesinin bulunduğunu söylemek bile başlı başına bir anlam ifade eder.

Sosyalist devletin yönlendirdiği eğitim faaliyetlerinin dışında toplumun, mevcut olanaklar çerçevesinde kendi kendisini eğittiğini de hesaba katmamız gerekmektedir. Batılı araştırmacılar bile, «dünyanın en

çok okuyan ülkesi»nin Sovyet ülkesi olduğunu biliyor ve söylüyorlar. Bugün SSCB'de, toplumsal kütüphane olarak çalışan ve 4 milyar 200 milyon kitap kapasiteli, 350 bin halk kitaplığı mevcuttur. Her köy evinde kütüphane vardır ve yüzden fazla kitaba sahip olan köylü ailelerinin oranı % 20'yi aşmaktadır. Ve eğitim artık, sadece devletin yönlendirdiği bir faaliyet değil, aynı zamanda toplumun, örgütlülüğüne bağlı olarak kendi kendine gerçekleştirdiği bir faaliyet olarak da kendini gösterir.

Kadın-Erkek eşitsizliğinin giderilmesi :

Sosyalist eğitim sisteminin Sovyet ülkesinde uygulanışı sadece sınıf eşitsizliğini, şehir-kır ayırımını gidermekle kalmamış, cinsiyet farklılıklarını da eğitim alanından söküp atmıştır. Her geçen gün daha fazla kadın eğitim görüyor ve halk ekonomisinde görev alıyor. Kadınlar toplumsal yaşamın her kesiminde erkekler kadar aktif rol oynuyorlar. Kadın-erkek eşitsizliğini sadece sosyalist toplum ortadan kaldıracaktır ve eğitim alanında da bu eşitsizliğe son verebilir. Nitekim böyle olduğunu somut verilerden izlemek mümkündür. Bugün Sovyet toplumundaki doktorların % 70'i kadındır. 605.500 kadın doktor yetiştirmek başka hiçbir toplumun ulaşamadığı ve yakın vadede ulaşmayı hayal edemeyeceği bir gerçekliktir. Bu sayı dünyadaki bütün doktorların 1/4'ü demektir. (Dünyadaki tüm doktorların 1/3'den fazlası Sovyetler Birliğindedir.) Daha 6 Sovyet Cumhuriyetinde de kadın doktorların sayısı erkeklerden fazladır. Halk yargıçlarının % 33'ü ve yargıç yardımcılarının % 51'i kadınlardan oluşmaktadır. Ayrıca kadınlar, bilim adamlarının arasında % 40'a varan bir ölçüde bu faaliyete katılmaktadırlar. Ve dünyanın hiçbir ülkesinde kadının toplumsal yaşama böylesine aktif katılımı sağlanamamıştır. Bu işe, kadınların eğitime verilen önemi göstermektedir.

Bugün Sovyetler Birliğinde okuyan kadın öğrencilerin sayısı, genel öğrenci kitlesine oranla % 50.4'ü bulmaktadır. Kapitalist ülkelerin bazılarında bu oran, örneğin: İngiltere'de % 37, Amerika % 45.5, Federal Almanya % 32,7 v.b. düşüktür. ABD'de bilim adamlarının sadece % 9'u kadinken, bu oran SSCB'de % 40'ı aşmaktadır. Sovyetler Birliğinde kadınlar, toplumun yönetim aygıtlarında da önemli etkinliklere sahiptirler. Örneğin: yerel yönetim organlarına seçilen kadın milletvekillerinin sayısı 1.063.658'i, yani tüm temsilcilerin % 48'ini bulmaktadır.

İşte Sosyalist ilişkiler sistemi; SSCB'de kadının durumunu bu düzeye yükseltmiş ve eğitimde cinsiyet eşitsizliğine son vermiştir. Kadın sosyal yaşamın en etkin bir unsuru haline yükselmiştir.

Eğitimde ulusal ayrıcalıkların kaldırılması :

Sosyalist iktidarın kurulmasından önce, SSCB ülkesinde Rusya'nın boyunduruğu altında pekçok ulus ve millet yaşamaktaydı. Bütün bu

halklar Rusya'ya göre çok geri bir düzeyde idiler. Ve bu durum eğitim alanında da kendini somut olarak gösteriyordu. Ancak, 1917'den sonra tüm bu cumhuriyetleri de kapsayan kültür devrimi önemli sonuçlar verdi. Bugün, eşit cumhuriyetler ailesi olan SSCB'de eğitimde eşitsizliğe uluslararası düzeyde son verilmiş bulunuyor. Örneğin, 1917'den önce her 100 kişiden sadece 2 kişinin okuma-yazma bildiği Kazakistanda bugün yüksek öğrenim görenlerin nüfusa oranı İngiltere, İtalya, Almanya gibi ileri kapitalist ülkelerden çok daha fazladır. Azerbaycan'da 50 yıl önce yüksek öğrenim görenlerin sayısı 67 idi. Bugün bu cumhuriyetin herhangi bir orta büyüklükteki işletmesinde sadece bu kadar mühendis çalışmaktadır. Nüfusu 5,6 milyon olan Azerbaycan'da bugün beşbin kadar ortaokul, 17 yüksek okul ve yüzbin yüksek okul öğrencisi, 78 teknik okul bulunmaktadır. Yılda 1200 çeşit kitap basılıyor ve toplam tirajı 2.700 bini bulan 117 gazete yayınlanıyor. 4 bin kütüphane, 3 bin kültür sarayı, 41 müze, 14 tiyatro, 2200 sinema bu küçük cumhuriyetin halkına hizmet ediyor, onun kültürel yaşamını yükseltiyor.

Öğrenimin hayatla ve üretimle olan bağları :

Bu denli yüksek eğitim potansiyelinin uzmanlaştırdığı insanların üretimde nasıl istihdam edildikleri, ya da eleman fazlalığının yaratabileceği sorunlara dikkat çekilebilir. Gerçekten de eğitim faaliyeti, sadece kendi amacını kendi içinde taşıyan bir faaliyet türü olarak kalsaydı, ya da sosyalist eğitim sistemi, insanın eğitimden geçirilmesi gibi sınırlı bir amaçla yetinseydi, yukarıdaki sorunlar ortaya çıkabilirdi. Nitekim, kapitalist ülkelerde böyle olmaktadır. Ve eğitim alanında elde edilen bazı kazanımlar hayatın öbür alanlarında bir sorun haline gelmektedir.

Sosyalist eğitim sistemi eğitimin üretimle, toplumsal ekonomi ile bağlarını kurmayı başarmıştır. Ekonominin merkezi olarak plânlanması, eğitimi ve özellikle emeğin eğitilmesini, ekonominin taleplerine ve ihtiyaçlarına uygun olarak gerçekleştirmeyi mümkün kılmaktadır. Böylece eğitim, insanın çok yönlü gelişmesini sağlarken, onun yaşam koşullarını da iyileştirmenin, yani üretim yordamını geliştirmenin aracı haline dönüştürmekte ve tarihsel işlevine kavuşturulmaktadır.

Demokratizm :

Sosyalist eğitim sisteminin Sovyetlerdeki biçimlenişine egemen olan bir başka karakter ise, demokratizmdir. Çünkü bütün sovyet yurttaşları ırk, millet, sosyal konum, cinsiyet ve din farkı gözetilmeksizin eğitim hakkından eşit olarak yararlanmaktadırlar. Herkes kendi ana dili ile eğitimin bütün basamaklarında ve hayatın içinde eğitimini gerçekleştirme hakkına sahip bulunmaktadır. İnsanların üretimden koparılmadan ve bi-

zatihi üretim faaliyeti içinde eğitilmeleri de, ancak sosyalist eğitim sisteminde mümkün oluyor. Çeşitli halk üniversitelerinde, akşam okullarında ve kurslarında, mektupla öğretimde milyonlarca insan eğitimlerini derinleştirme olanağını bulmaktadırlar. Bu faaliyet ayrıca ekonominin gelişen ihtiyaçlarını da karşılayacak biçimde plânlanmaktadır. Her yıl Sovyet ekonomisine 400 kadar büyük sanayi işletmesi katılmaktadır. Bu işletmelerin gerekli kıldığı eğitilmiş emek ve uzman emek ihtiyaçları, yine çalışma hayatının içinde yaratılmaktadır. Son beş yılda bu yolla 9.6 milyon uzman yetiştirildiği söylenirse, eğitimin üretimle olan bağı kadar, eğitim sistemine egemen olan demokratizmin de kavranması mümkün olur. Herkes kendisini her kademede eğitimden geçirme hakkına sahiptir. Ve bu hakkın önüne maddî ve manevî engeller dikilemez. Sadece devlet değil, sosyalist yaşam tarzının bizatihi kendisi insanların bu hakkını güvence altına almaktadır.

VE İNSAN

Sosyalist ekonomi nasıl insanların maddî ve manevî ihtiyaçlarının karşılanması amacına yönelik bir ilişkiler sistemini zorunlu kılıyorsa bu zorunluk eğitim faaliyetlerini de biçimlendirmekte ve insanı bu faaliyetin ortasına yerleştirmektedir. Böylece insan, tarihte ilk kez sosyalist eğitim sistemiyle çok yönlü gelişme olanağına kavuşmaktadır. Eğitim, toplumun görevi kadar ihtiyacı da olmaktadır. Ve bu faaliyet ortaya yeni tip, tarihsel olarak yeni bir insan çıkarmaktadır. Bu insanın yaratılması toplumun amacı olduğu kadar, yine o toplumun daha ileri tarihsel aşamalara varmasının da zorunlu ön koşuludur.

Sosyalist eğitimden geçen insan sadece kendi dolaysız çevresinin uyarıcılarına karşı değil, tüm toplumsal ve evrensel etkilere karşı üstün bir duyarlık kazanmış insandır. Bu insan dünyanın en hücre köşelerinde sıkıntı çeken, işkence ve zulüm altında yaşayan insanlara moral ve maddî destek göndermeyi insanlık görevi saymaktadır.

Bu insan için dünyayı tanımak ve onun gerçekliğini kavramak zorunlu bir ihtiyaç haline gelmektedir. Sosyalist eğitimden geçmiş insan, maddî süreçlerin esiri değil, onların yönlendiricisi olma aşamasına varmış insan demektir. Nesnel yasaların kısıcından kurtulan insan ise, tarihsel anlamda biricik özgür insandır.

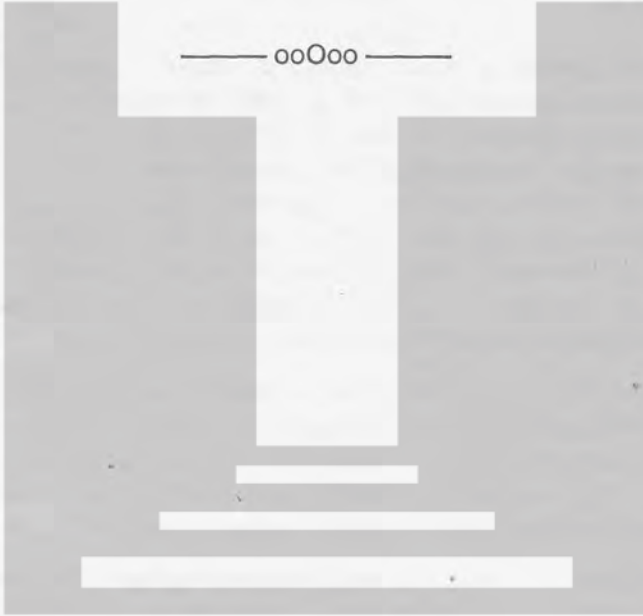
Sosyalist eğitimden geçen insan için çalışmak bir yük değil, seviyerek yapılan ve yaşamın vazgeçilmez bir parçası olarak görülen faaliyet haline gelir. Ve bu insan ürettiklerine artık yabancı değil, onların sahibi durumundadır. Bu onun kendisinin kopmaz bir parçası olan eme-

ğinin sonuçlarına sahip olması demek olduğu için, insanın kendine, kendi kişiliğine yaklaşmasını, kısaca insanın insanlaşmasını ifade eder.

Sosyalist eğitim faaliyeti, belli bir anda, bir toplumda bireylerin kendi özgül veya sınıfsal çıkarları doğrultusunda gösterdikleri çabaların toplamı değidir. Sosyalist eğitim, insan toplumlarının tarihsel evriminin belli bir aşamasında, bu evrime uygun düşen bilgilenme ve yaratma faaliyetidir. Bu aşamada eğitim faaliyetinin nesnesi ve amacı insan kavramında somutlanır.

Bildiriyi sunanlar.

Seza: KAYNAK - (DEK Delegesi, TÖB-DER Onur Kurulu Başkanı)
Ömer ARSLAN - (DEK Delegesi, TÖB-DER Genel Sekreter Yardımcısı)
Yıldız KURTULUŞ - (DEK Delegesi) İlhami ŞEN - (DEK Delegesi TÖB-DER GYK Üyesi), Aydın YEŞİLYURT - (DEK Delegesi, TÖB-DER GYK Ü.)

TÜSTAV

Sendikalaşmak İçin Somut Mücadele Yöntemleri

— panel —

Niçin sendika hakkı istiyoruz?

I. ve II. MC Dönemlerinde 26 tane öğretmen öldürüldü. Binlerce meslektaşımız sürüldü. Sürülen ve kıyılan arkadaşlarımızın büyük çoğunluğu danıştay'dan karar aldığı halde, kararlar uygulanmadı. Öğretmenlik mesleği dejenere edilerek, herkesin yapacağı iş haline getirilmeye çalışıldı. Biz eğitim emekçileri olarak ailemizin geçimi için gerekli olan asgari tüketim mallarını alma gücüne sahip değiliz. Maaş ve ücretlerimizin tesbiti, hükümetlerin insafına terkedilmiştir.

Eğitim kurumları, özellikle öğretmen yetiştiren kurumlar faşistleştirildi. Bütün ders kitapları, ırkçı, şoven, asimilasyoncu öğelerle donatıldı. Yöneticilerimizi seçemiyoruz, meslekte başarısız, tecrübesiz öğretmenler ve eğitimciler partizan amaçlarla eğitim kurumlarına yönetici yapılıyorlar. Eğitim emekçilerinin örgütü kendisini doğrudan ilgilendiren eğitimin planlanmasında söz ve karar sahibi olamıyor. En doğal hakkımız olan maaş ve ücretlerimizi alacak olan mutemedi seçemiyoruz. Halkımızın yürüttüğü bağımsızlık, demokrasi, barış ve özgürlük mücadelesine, ağırlığımız oranında katılamıyoruz.

Bütün bu baskı, kıyım ve haksızlıklara karşı mücadele etmemiz gerekiyor. Ediyoruz, edeceğiz de. Ancak dünya çalışanlarının 1824'lerde elde ettiği, yine diğer ülkelerde kamu kesiminde çalışanların yüzyıl önce kazandığı ekonomik mücadele silâhına, grevli, toplu sözleşmeli sendika hakkına sahip değiliz. Bu hakkı almak için yapacağımız mücadele, genel mücadelemizin bir parçası olmakla birlikte bu silâhi elde ettiğimiz zaman mücadelemiz yeni boyutlar kazanacaktır.

Sendika Hakkımız ve Uluslararası durum;

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün raporuna göre Türkiye, dünyada, memurlarının ve eğitim emekçilerinin sendika hakkı olmayan sekiz ül-

keden biridir. Diğer ülkeler Brezilya, Ekvator, İspanya, Ürdün, Libya, Nikaragua, Peru'dur. 1977 Temmuzunda yapılan FİSE'nin 11. Genel Kuruluna 77 ülkeden 105 öğretmen örgütü katıldı. 11. Genel Kurul'da Türkiye öğretmen hareketi de temsil edildi. Ancak TÖB-DER'in, Türkiye demokratik güçleriyle birlikte, burjuvazi ve onların temsilcisi MC'ye dayatması sonucu FİSE'nin 11. Genel Kurulu'nda temsil edildi. Genel Kurul'da 77 ülkeden 105 örgüt içinde sadece iki örgüt ülkelerinde sendika statüsünde değillerdir. Bunlar, Türkiye öğretmenlerinin örgütü TÖB-DER ve İspanya öğretmenlerinin örgütüdür. Bu tablo, demokrasi şampiyonluğu yapan burjuva politikacılarının yüzünü ağartacak, ayıbını örtecek bir tablo değildir. Bu alanda Türkiye'nin adını hangi ülkelerin yanına yazdırdıkları ortadadır.

Türkiye'de, memurların sendikal hakları konusunda imzalanan uluslararası anlaşmalara da uyulmamaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü Konferansı tarafından 1948'de kabul edilmiş bulunan sendika özgürlüğüne ve sendika hakkının korunmasına dair 87.no.lu sözleşmenin 2. maddesi şöyledir: «Çalışanları ve işverenleri herhangi bir ayırım yapılmaksızın ve önceden izin alınmaksızın diletikleri örgütleri kurmak ve bu örgütlere, tüzüklerine uymak kaydıyla üye olmak hakları vardır.»

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 1948'de kabul edilmiş Türkiye Büyük Millet Meclisince onaylanarak 27.5.1949 tarihli resmi gazete'de yayınlanmış bulunan insan hakları bildirgesinde sendika hakkı herhangi bir şekilde sınırlandırılmamıştır. Söz konusu bildirgenin 4. fıkrasında sendika hakkı şu şekilde öngörülmüştür: «herkesin menfaatlerinin korunması için sendikalar kurmaya ve bunlara katılmaya hakkı vardır.»

Avrupalı devletlerce 4.11.1950'de Roma'da imzalanmış bulunan Türkiye'nin de taraf olduğu ve 19.3.1954 tarihli resmi gazete'de ilân edilmiş bulunan insan haklarını ve hürriyetlerini korumaya dair sözleşmenin 11. maddesinin 1. bendi şöyledir: «her şahıs, asayışı ihlâl etmeyen toplantılara katılmak ve başkaları ile birlikte sendika tesis etmek ve kendi menfaatlerini korumak üzere, sendikalara girme hakkı dahil olmak üzere dernek kurmak hakkına haizdir.»

18 Ekim 1961'de Türkiye'nin iştiraki ile imzalanmış bulunan Avrupa Sosyal Yasasının 1. bölümünün 3/b maddesinde «bütün çalışanlar ve işverenler iktisadi ve sosyal çıkarlarının korunması için ulusal ve uluslararası örgütler içinde birleşme özgürlüğü hakkına sahiptir,» denilmektedir. Yaptığımız alıntılardan da anlaşıldığı üzere, Türkiye'de uluslararası anlaşmalara ve yasalara rağmen kamu kesiminde çalışanların sendika hakkı yok.

Türkiye Öğretmen Hareketinin Sendika Deneyi :

TÖB-DER Üçüncü Olağan Kongre kararları çalışmalarımıza ışık tutuyor: «TOB-DER, öğretmen kitlesinin acil Ekonomik-demokratik istemlerinden olan toplu sözleşmeli grevli sendikalaşma hakkının gerçekleşmesi için mücadele eder.»

«Bugün kamu sektöründe memur statüsünde çalışanların siyasa hakları yoktur. Örgütümüzün vereceği grevli toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkı mücadelesinin yanısıra, memurları ve öğretmenleri siyasal faaliyetten alıkoyan, yasal yasakların kaldırılması, öğretmenlerin siyasi çalışma yapabilme, siyasî partilere üye olabilme haklarının elde edilmesi doğrultusunda demokratik uğraş vermek TÖB-DER'in görevleri arasındadır.»

Grevli toplu sözleşmeli sendika hakkı isterken Türkiye Öğretmen hareketimizin yaşadığı deneyi değerlendirmek gerekir. Türkiye İşçi Sınıfı, sendika hakkını 1947'lerde kazandığı halde, grevli ve toplu sözleşme hakkı 1961 yılına kadar baskı ile engellenmiştir.

1961 Anayasası ile işçiler grevli toplu sözleşmeli sendika hakkına kavuşmuşlardır. 1961 Anayasasının 46. maddesi kamu kesiminde çalışanların sendika kurabileceğini öngörmüştür. Ancak 46. maddenin kapsamına giren Devlet Personeli Sendikaları Kanunu 8.6.1965 tarihinde çıkabilmiştir. Bu kanuna göre kurulacak sendikalar gerçek anlamda sendikadan daha çok sosyal yardım derneklerine benzemesi gerekiyordu. Bu kanuna göre :

1 — Sendikaların, gerçek bir sendikal mücadeleyi yürütmek için mutlaka gerekli olan grev, toplu sözleşme, gösteri ve protesto yürüyüşleri yapma gibi haklardan yoksundurlar.

2 — Kamu kurumları (sendikanın çalışma alanlarında) içinde sendikal faaliyetleri kısıtlanmıştır.

3 — Kanunda örgütlenmeyi parçalayıcı, sendika enflasyonuna yol açıcı hükümler vardır.

4 — Sendika yöneticileri hertürlü güvenceden yoksundur.

Bu anti-demokratik yasaya rağmen Türkiye öğretmenlerinin örgütü TÖS ve İLK-SEN bu yasanın sınırlarını zorlayarak, yasanın vermediği hakları kullanmışlar. 1969 boykotunu ve daha birçok eylemi yapmışlardır

1961 Anayasasının 12 Mart döneminde değiştirilmesinden sonra, 46. maddedeki değişiklik gerekçe gösterilerek; kamu kesiminde çalışanların sendika kurma hakları elinden alınmıştır. Ancak Anayasa değişikliklerini kaleme alan Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun gerekçesi çok ilginç :

«Şu hususun belirtilmesinde zorunluk vardır ki, toplu sözleşme grev, lokavt gibi müesseselere işin niteliğinin gereği olarak yer vermeğe im-

kân olamıyan kamu hizmetlileri kuruluşlarının «Sendika» olarak isimlendirilmesi herşeyden önce kavram karışıklığına sebebiyet vermekte». Olağanüstü bir dönemde kamu kesiminde çalışanların yarım yamalak olan sendika haklarını elinden almak için, demogoji yapan komisyonun da belirttiği gibi biz grev ve toplu sözleşme hakkı olmayan sendika istemiyoruz.

Sendika hakkımız için yasal çözüm :

Kamu kesiminde çalışanlar, bütün çalışanların birliği esprisinden hareketle 274 sayılı Sendikalar Kanunu kapsamında düşünülmelidir. 274 sayılı Sendikalar Kanununun 2. madde, 1. bendinde «...esas itibariyle fiziki veya fikri emek arzı suretiyle bir işyerinde çalışanlar bu kanun bakımından işçi sayılanlar işçi sendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.» denmektedir. Aynı maddenin 4. bendinde kamu kesiminde çalışanların durumları tesbit edilmeye çalışılıyor: «Devlet veya diğer kamu tüzel kişilerince yürütülen hizmetlerde yahut iktisadi devlet teşekkülleri ile müesseseleri ve iştiraklerinde veya özel kanunlarla kurulmuş kurum, müessese ve işyerlerinde bedenen veyahut bedenen ve fikren çalışanlardan, bedenî çalışmaları fikri çalışmalarına galip olan kimseler de bu kanun bakımından işçi sayılırlar ve haklarında iş kanunları ile 275 Sayılı Kanun hükümleri uygulanır.»

Bu bentteki «bedeni çalışmanın fikri çalışmaya galip olması» deyi mi, kamu kesiminde çalışanların sendika hakkını gaspetmek amacı ile konulmuştur. Bu bent şöyle düzenlenirse kamu kesiminde çalışanlar sendika kurabilirler. «... işyerlerinde bedenen ve fikren çalışanlar bu kanun bakımından işçi sayılırlar ve haklarında iş kanunları ile 275 sayılı Kanun hükümleri uygulanır,» şeklinde değiştirilirse kamu kesiminde çalışanları tüm sendika kurabilirler. Fikri çalışma gerekçe gösterilerek kamu kesiminde çalışan yüzbinlerce emekçi sendika ve siyasî haktan yoksun bırakılmaya çalışılıyor. Halbuki Basın-İş Kanununda gazeteci (yani basın işçisi) şöyle tanımlanıyor: «bu kanun şumulüne giren fikir ve sanat işlerinde ücret karşılığı çalışanlara gazeteci denir.»

Neden mevcut yasalara göre «fikir ve sanat» işlerinde çalışan gazetecilere basın işçisi deniliyor da, mesaisinin tümünü ayakta geçiren, tebeşir yutan, gerektiğinde laboratuarda deney yapan, müzik aleti kullanan, spor salonunda mesai süresince fiziki olarak çalışan öğretmenler ve diğer eğitimciler, eğitim işçisi sayılmasın.

Sendika hakkımızı aldığımız zaman nasıl örgütleneceğiz :

Kamu kesiminde çalışanlar, grevli toplu sözleşmeli sendika hakkını aldığı zaman, örgütlenmeleri de, bütün çalışanların birlikte örgütlen-

mesi espirisinden hareketle olmalıdır. Biz kamu kesiminde çalışanların grevli toplu sözleşmeli sendika haklarını 274 sayılı Sendikalar Kanunu kapsamında düşündüğümüz için örgütlenmelerinin de aynı noktadan hareketle işkolu esasına göre olması gerekir diyoruz. O zaman eğitim emekçileri eğitim işkolunda sağlık emekçileri sağlık işkolunda teknik elemanlar çalıştıkları işkolunda örneğin; maden mühendisi maden işkolunda ziraat mühendisi tarım işkolunda yine büro emekçileri büro işkolunda örgütlenmelidirler. Şimdiden bu amaca yönelik çalışmalar yapılmalı. Ancak işkolu örgütlenmesine yönelik çalışma yapacağız ve örgütleneceğiz diye her işkoluna bir dernek kurmak yanlış olur. Örneğin; işkolu esasına göre en yoğun örgütlenme eğitim işkolunda daha sonra sağlık işkolu gelir. Ulaşım tarım ve benzeri işkollarındaki örgütlenmeler toparlanabilir. İşkolu örgütü için potansiyel olmayan kesimler. TÜM-DER ve TÜTED gibi örgütlerde örgütlenmelerini güçlendirirler. Yine bu örgütlerin bünyelerinde işkolu örgütlenmesine yönelik çalışmalar yapılır.

Grevli toplu sözleşmeli sendika kurma hakkımızı alma mücadelemiz genel demokrasi mücadelemizin bir parçasıdır. Örneğin, Türk Ceza Kanununun 141 142. maddelerinin iptali ve yöneticilerimizi bizim seçmemiz için yapacağımız mücadele grevli toplu sözleşmeli sendika hakkımızı alma mücadelemizle içiçedir. Onun için yaklaşım noktamız demokrasi güçlerinin birliği olmalıdır. Ancak bu, her örgütün kendi bünyesinde çalışma yapmayacağı anlamına gelmez. Mücadelemizin çerçevesini böylece çizdikten sonra yapacağımız çalışmaları somutlayabiliriz.

1 — Grevli toplu sözleşmeli sendika hakkını alma mücadelesi veren örgütler şimdiye değin olduğu gibi konuyu tabanlarına ve kamuoyuna bütün imkânlardan yararlanarak anlatmalı.

2 — Başta örgütümüz TOB-DER olmak üzere grevli toplu sözleşmeli sendika hakkını alma mücadelesi veren örgütlerin de içinde bulunduğu 27 devrimci demokrat örgüt güç ve eylembirliği çalışmalarını sürdürüyorlar. Bu çalışmaya, DISK'in de katılması doğrultusunda çaba gösterildi. Zannediyoruz önümüzdeki günlerde DISK de bu çalışmaya katılacak.

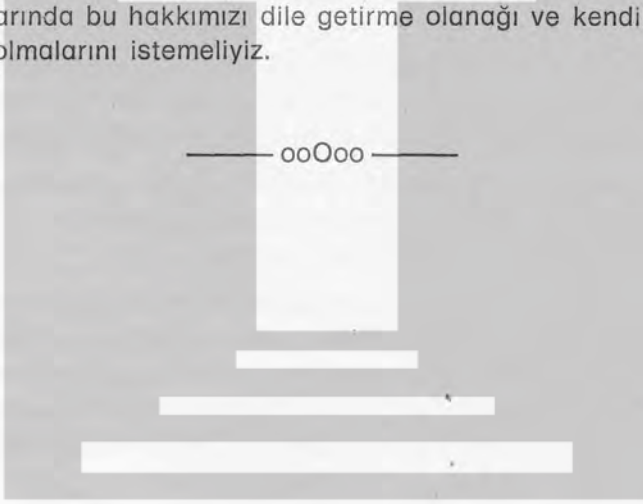
Güçbirliği platformu bünyesinde bir «kamu kesiminde çalışanların grevli toplu sözleşmeli sendika hakkını alma mücadelesi komitesi» kurulmalı. Bu komite, kamu kesiminde çalışanların sendikalaşma isteğini ve gerekliliğini bir kitapçıkla kamuoyuna açıklamalı. Bütün örgütlerin, üzerinde birleştiği yasal çözüm önerileri getirilmeli. Bu broşür Başbakan, konuyla ilgili bakanlara, ilerici siyasi partilere ve ilerici parlamentelere gönderilmeli. İlerici siyasi partiler ziyaret edilmeli. Sendikalaşma isteği anlatılmalı. İlerici siyasi partilerden grevli toplu sözleşmeli

sendika hakkı mücadelemize yardımcı gündemlerine almalarını ve bu çalışmada destek olmalarını istemeliyiz. Grevli toplusözleşmeli sendika hakkı isteğimiz bütün demokrasi güçlerine mal edilmeli. İlgili bakanlar ve Başbakan ziyaret edilerek grevli toplusözleşmeli sendika hakkımızın çözümü istenmeli.

Yukarıda açıkladığımız çalışanların örgütlerinin önemli bir bölümünün güçbirliği platformu içersinde kuracağı grevli toplusözleşmeli sendika hakkını alma mücadelesi, platformla uyum içinde ve platformun onayını da alarak eylem programını hazırlamalı. Bu programda bildiri, afiş, merkezi ve yurt çapında formlar, miting ve yürüyüşler ve daha ileri eylemler olmalı.

Uluslararası Destek ve Dayanışma

Grevli, toplusözleşmeli sendika hakkını almamız için uluslararası çalışanların örgütlerinin desteğini almaya çalışmalıyız, TOB-DER olarak FİSE'ye, diğer kamu kesiminde çalışanların örgütleriyle birlikte UNESCO ve ILO'ya grevli toplusözleşmeli sendika hakkı mücadelemizle ilgili rapor göndermeliyiz. Tüm çalışanların örgütlerinin uluslararası kongre ve konferanslarında bu hakkımızı dile getirme olanağı ve kendilerinin baskı unsuru olmalarını istemeliyiz.

TÜSTAV

Kadının Eğitim Sorunları

Aşağıdaki çalışma TÖB-DER'in şubat ayında düzenlediği Demokratik Eğitim Kurultayı'na tebliğ olarak sunulmuş ve tartışılmıştır. İşçi sınıfımızın ve emekçi halkımızın sosyal kurtuluş mücadelesinde kadının önemli ve vazgeçilmez bir yeri vardır. Kapitalist toplumda kadınların ayrı bir toplumsal kategori olarak ele alınmalarının başlıca sebebi, onların öteki toplum kesimlerinden farklı ve özgün sorunlarının bulunmasından, genel toplumsal ilişkiler içinde ve erkek karşısındaki tarihsel konumlarından kaynaklanıyor. Kadının eğitimi de onun bu özgün sorunlarından biridir. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla bu çalışmayı yayınlıyoruz.

İ L K E

YILDIZ KURTULUŞ

Bilindiği gibi eğitim, toplumun ekonomik ve politik yapısından soyutlanabilen bir kavram değildir. Eğitim, üretim araçlarını, dolayısıyla siyasal erki elinde bulunduran sınıfların çıkarlarına göre biçimlenen, kişiyi yetenekleri doğrultusunda geliştirip ustalaştıran bir üstyapı kurumudur.

Kapitalist toplumda, emeğin daha iyi meta üretmesine, daha fazla artı-değer yaratmasına dönük bir eğitim sistemi uygulanır. Eğitimin bir üstyapı kurumu olma özelliği ise onun ikinci bir karakterini vermektedir. Buna göre, hâkim sınıflar, üretim araçlarını ellerinde bulundurma avantajları ile eğitime yön vermişler, sınıfsal çıkarların korunmasında ve kitlelerin belirli doğrultularda şartlandırılmasında eğitimi etkili bir araç olarak kullanmışlardır.

Emperyalizme bağımlı, geri bir kapitalist ülke olan Türkiye'de egemen sınıflar, kendileri için gerekli oranda eğitilmiş işgücünü kolaylıkla bulmaktadırlar. Onun için eğitimin yalnızca üst-yapı olma özelliğine önem vermekte, onu, kendi değer yargılarını yeni kuşaklara taşıyacak bir araç olarak kullanmaktadırlar.

İşte bu nokta, kadınların eğitimsiz bırakılmış olmalarının objektif temelini oluşturmaktadır. Kapitalist sosyo-ekonomik formasyonda, ka-

d'ın ve çocuk emeği büyük oranda üretime çekilmek zorundadır. Kapitalist üretimin buna ihtiyacı vardır. Ama kadın emeğinin, kapitalist üretim için eğitilmiş işgücü olarak kullanılmasına ihtiyaç yoktur. Çünkü kadının bu durumda, erkekten daha ucuz vasıfsız işgücü arzemesi kapitalist üretim için daha uygundur ve gerektiğinde kapitalist tarafından azamî ölçüde üretime katılması amaçlanır. Ayrıca kadının «ucuz» işgücü arzemesi, erkeklere oranla daha zor ve geç politize olma şartları nedeniyle, emekçi sınıfların ekonomik, sendikal mücadelesinde bir handicap olmakta, erkek emeğinin ücretlendirilmesinde, kadının «ucuz» emeği, kapitalist tarafından bir tehdit unsuru olarak kullanılabilir.

Buna kadının, erkeğe ekonomik bağımlılığı nedeniyle, yüzyıllar boyu aile içindeki ezilmişliği, üst-yapı kurumlarının getirdiği değer yargılarından ötürü aşığılanmaları, horlanmaları sonucu, kadın emeğinin kapitalizm için «uysal» bir köle emeği olması eklenince, kadınların eğitimsiz bırakılmalarının nedenleri açıklığa kavuşmuş sayılabilir.

Aynı zamanda eğitimsiz bırakma, kadınların politize olmasını engelleme yollarından biri olmaktadır.

1975 Yılı Nüfus Sayımı İstatistiklerine göre, Kadın ve Erkek nüfusunun EĞTİM DERECELERİ şöyledir:

6 ve daha yukarı yaşlarda toplam **kadın nüfusu: 16.587.496'**dir. Bu nüfusun, 8.583.262'si okur-yazar değildir.

6 ve yukarı yaşlarda toplam **erkek nüfusu: 17.084.625**, bu nüfusun 4.247.429'u okur-yazar değildir. Okur-yazar olmayan kadın sayısı, okur-yazar olmayan erkek nüfusun iki katı olmakta, bu sayılara göre...

Bir okul bitirmemiş, fakat okuyup yazabilen **kadın sayısı: 2.342,164'**tür. Aynı sayı, **erkek nüfusu** içinde; 3.369.686'dir.

İlkokul mezunu **kadın sayısı: 4.594.475; erkek sayısı ise: 7.167.687'**dir...

Ortaokul mezunu **kadın sayısı: 521.594; erkek sayısı ise: 1.087.861'**dir...

Lise mezunu **kadın sayısı: 239.475, erkek sayısı ise: 493.927'**dir.

Lise dengi Meslek okulu mezunu **kadın sayısı: 192.331'dir. Erkek sayısı: 348.416'dir.**

Yüksek okul mezunu **kadın sayısı: 67.093, erkek sayısı ise: 266.014'**tür...

Bunların toplamı, yani bir okul mezunu **kadın sayısı: 5.636.198'dir.**

Bir okul bitirmiş **erkek sayısı ise: 9.414.906'dir.**

Bu tabloların karşılaştırılmalarının da açıkça gösterdiği gibi kadınların eğitim dereceleri, erkeklere oranla çok düşüktür. İlkokul öğreniminin ülkemizde yasal zorunluk olmasına rağmen, ilkokul mezunu kadın sayısının kadın nüfusuna oranı çok düşük düzeydedir. Ayrıca ilkokulu bitirebilmiş kadınların daha üst eğitim kurumlarına devam edebilmeleri, bu okulları bitirebilmeleri imkânları çok kısıtlıdır. Bunda, pre-kapitalist kurumların etkisiyle, aile içinde kadının «okumasını» yadırgayan şartlanmaların yanısıra, bundan da çok, emekçi sınıflar içinde eğitim için gerekli malî olanaklara sahip aile sayısının hemen hiç mertebesinde olmasının etkisi vardır. Emekçi katmanlardan olan ailelerin ellerinde kısıtlı malî olanaklar olsa bile, bu imkânları, kızları için değil oğulları için kullandıkları bilinen bir gerçekliktir. Verdiğimiz bu rakamlardan anlaşılacağı üzere, milyonlarca kız çocuk ilkokula başlamakta, ancak bunlardan çok azı kendisine bir meslek edinebilmektedir. Böylesine eğitimden yoksun bırakılan kadının kendini geliştirme, yeteneklerini ortaya koyma olanağı, erkeğe oranla çok daha düşük olmakta, dolayısıyla da, kadının genel olarak «aptal», «güçsüz» olduğu kanısı sürüp gitmektedir.

Kadının eğitimde olduğu gibi, tüm toplum hayatındaki eşitsiz konumu, sınıflı toplumların ortaya çıkardığı tarihsel şartlara dayanır. Üretimde egemen rol oynayan erkeğe bağımlı hâle gelen kadının, kapitalist toplumda da süregelen içinde bulunduğu koşullar, toplum hayatından uzaklığı, dar dünya görüşü sonucunu vermiştir. Eğitimsiz bırakılma, kadınların toplumda ezilen cins olmalarının nedeni değil sonucudur. Yani kadın, kapitalist sömürü düzeninde «ikinci» cins olması nedeniyledir ki, eğitimsiz bırakılmıştır.

Ancak bu neden-sonuç ilişkisine mekanik bir tarzda yaklaşmamak gerekir. Kadının eğitimsiz bırakılması, onun ezilip horlanmasında etkili olmakta yardımcı bir faktör işlevi görmektedir.

Kapitalist sosyo-ekonomik formasyon gereği, kadın üretim süreci içinde, yalnızca kendine gerekli olan bilgileri edinmekte, kullanmayacağı bilgileri öğrenmekten uzak tutulmaktadır.

Böylece kadının ezildiğinin, sömürüldüğünün bilincine varması, politize olmsa engellenmektedir. Ve onun, her zaman kapitalist için «uy-sal» bir köle olması istenmektedir.

1969 Yılı anketlerine göre, KADINLARIN İKTİSADİ FAALİYET KOLLARINA GÖRE DAĞILIMI ŞÖYLEDİR:

Tarım, ormancılık, balıkçılık	: % 25.1
Hizmetler	: % 15.8
İmâlat sanayii	: % 12.5

Kadınların faaliyet kolları içindeki payları toplamı ise: % 12.4'tür.

Aktif kadın nüfusunun 5/6'sı (4.836.057'si) tarım alanında, «ailenin tuttuğu işte ücretsiz çalışandan» oluşan «aile işçisi»dir. Sanayi ve hizmetler alanında çalışan kadınların erkek işçilere oranla aldıkları ücret, % 20 ilâ 37 oranında düşük düzeydedir. Bütün bunların yanında kadınların % 81.02'si «ev kadını» adı altında, toplumsal üretimden kopuk, evin dört duvarı arasına hapsedilmiştir.

Sanayi ve tarım kesimleri dışında çalışan kadın, genellikle özel ya da devlet hizmetler sektöründe çalışmaktadır. Ve bu sektörde çalışan kadınların sayısı giderek artmaktadır. Bu alanda çalışan kadınların büyük bir çoğunluğu sadece ekonomik zorunluluklar nedeniyle, yani kocanın gelirinin ailenin gelirini karşılamaması sonucu çalışma hayatına itilmiştir.

Çalışma nedeninin ekonomik zorunluluklar olduğuna dair bir başka gösterge de, kendilerine sorulduğunda, geçim sıkıntısı sona erdiğinde çalışmaktan vazgeçeceklerini söylemeleridir. Üstelik kadınlar, çalışacakları yeri ve işi seçerken, bunun imkânlar ölçüsünde kendilerine kapitalist toplumda verilen rollere uygun görevler olmasına dikkat etmektedirler.

Bunun nedeni, kadının kendisini kapitalist toplumun verdiği görevler ve toplumsal şartlanmalar sonucu, önce anne ve eş olarak algılaması ve tüm yaşamında bu görevleri en iyi biçimde yerine getirme kaygısında olmasıdır. Bu nedenle kadının ekonomik bakımdan özgürleşme bilincine varması ve topluma yararlı olma kaygısı ikinci plânda kalmaktadır. Dolayısıyla, kadının giderek sınıf bilincine ulaşması; politik ve ideolojik bakımdan özgürleşmesi engellenmiş olmaktadır.

O halde, tarım ve sanayi kesimleri de dahil, çalışan kadının en önemli sorunu, toplum tarafından öncelikle anne ve eş olarak şartlandırılması ve bu şartlandırma sonucu, onların da kendilerini bu görevlerle yükümlü kılmalarıdır.

Çalışan kadının bu durumunun, göreceli de olsa, düzeltilmesi, çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve çalışma hayatı ile analığın bağdaştırılması ile mümkün olacaktır.

Kadınların toplumdaki alışılmış kadın tanımına uygun, yani anne ve eş «nitelikleri»ne uygun olarak şartlandırılmasına en çarpıcı örnek, kadınların meslekî eğitimleri gösterilebilir.

1970 - 71'de Kız Sanat Enstitülerinde 11.300, Akşam Kız Sanat Okullarında 72.863 öğrenci vardır.

Bu okullarda eğitim, nasıl «iyi» bir anne ve eş olunur amaçlı bir sistem biçimindedir. Endüstri Meslek Liselerindeki kız öğrenci sayısı ise hiç mertebesindedir. Bu okulların ancak belirli dallarına gösterme-

lik, mahdut sayıda kız öğrenci kabul edilmekte, bunları bitirenler ise kapitalist toplumda bu alanlarda kadın emeğine ihtiyaç olmamasından ve kadınlar iş bulmada da fırsat eşitliğine sahip olmadıklarından, işsizler ordusuna katılmaktadırlar.

Kız sanat okullarından mezun olanlar ise, çalışma hayatına girdiklerinde, yapabilecekleri iş üretici olmayan, sıkıcı ve tekdüze işler olmaktadır. Yani bu meslek okullarında işgücüne kalite kazandırmak, üretime bu vasıflı işgücünü çekebilmek için eğitim yapılmamaktadır.

Bugün sömürünün olmadığı toplumlarda, kadın emeğinden en geniş ölçüde yararlanılmakta, kadınlar her alanda çalışma ve eğitime imkânına sahip olmakta, çalışma hayatı ile analığın bağdaştırılması için kendilerine her türlü olanak sağlanmaktadır.

Kadınların eğitim sorunlarının, tüm diğer sorunları gibi, kadınların kurtuluşunun sağlanacağı sömürsüz bir toplumun kurulmasıyla çözüme kavuşacağı açıktır. Sömürsüz bir toplumun kurulmasının asgari hedefi ise Halk Demokratik İktidarıdır. O halde kadınların kurtuluş mücadelesi, işçi sınıfımız öncülüğünde sömürülen tüm halkımızın sosyal kurtuluş mücadelesinden ayrılamaz. Bu mücadelenin somutlanacağı platform ise Bağımsızlık-Demokrasi ve Barıştan yana tüm toplum güçlerinin oluşturacağı, işçi-köylü ittifakı temeli üzerinde yükselen Demokratik Halk Cephesi olmaktadır.

Ancak Halk Demokratik iktidarına giden yolda yapılabilecekler vardır. Bunların başında ise, eğitim sorunlarının çözüme kavuşması için mücadele verilen toplum kesimleri arasında yer alan kadın kitlelerinin, bu mücadeleye seferber edilmeleri gelmektedir. Yani asıl sorun geniş kadın kitlelerinin politize olmalarını sağlamaktır.

Yoksa okuma-yazma kursu, dikiş-nakiş kursu açmak gibi palyatif girişim ve önerilerle geniş kadın kitlelerinin eğitimsiz bırakılmalarının, ezilip horlanmalarının önü alınamaz. Çünkü başta da belirttiğimiz gibi eğitimsiz bırakılmış olması, kadının ezilen cins olmasının nedeni değil, sonucudur. Ve neden ortadan kaldırılmadıkça, sonuç üzerine etkiler bir fayda getirmeyecektir.

Ancak burjuva toplum düzeninde, kadınların demokratik talepleri doğrultusunda mücadele sürdürülmesi, belirli şiarları hayata geçirmek uğraşı verilmesi, demokrasi mücadelemizin ertelenmez görevleri arasında yer alırlar.

İşte bu nedenle, kadınların eğitim sorunlarının çözümü doğrultusunda yürütülen mücadele, eğitimin demokratikleştirilmesi mücadelesinin bir parçası olmaktadır.

Demokratik Eğitim mücadelesinde ise, kadınlara eğitimde fırsat

eşitliği sağlama yolunda yürütülen mücadelenin başarıya ulaştırılması, önemli demokratik bir mevzi olacaktır.

Kadınlara gerek okulda, gerekse okul sonrası meslekî eğitimlerinde eşit olanaklar sağlanması doğrultusundaki taleplerimiz şöyle sıralanabilir:

- İlkokuldan sonra, kadınlar için meslekî eğitim yapan okulların sayısının artırılması, eğitim programlarının, kadının «dört duvar içine hapsedilmesi», «daha iyi» anne ve eş olmalarına yönelik değil, toplumsal üretime dönük, çağdaş teknolojiye uygun, kadının işgücününün vasıf kazanmasını sağlayan biçimde düzenlenmesi;

- İşyerlerinde meslekî eğitime kadınların büyük oranda katılımının sağlanması.

Yine demokratik eğitimin temel taşı sayılabilecek okul öncesi eğitimin düzenlenmesi yolunda mücadele, aynı zamanda, kadınların yakıcı sorunu olan kreş ve ana okulu talepleri ile bir bütünlük arz etmektedir.

Kreş ve ana okulu için mücadele, bir yanıyla okul öncesi eğitimle topluma sağlıklı insanlar kazandırılması, diğer yanıyla da kadınların sosyal ve politik aktivitelerini arttırmak için zaman bulabilmelerini amaçlayan bir mücadele olmalıdır.

Halk Demokratik İktidarına giden yolda, eğitim de dahil olmak üzere, kadınların demokratik talepleri uğruna verilen mücadelenin, kadınların kurtuluşunun işçi sınıfının kurtuluşuna bağlı olduğu bilinciyle sürdürülmesi, başarının önşartıdır.

DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYIMIZ, eğitimin demokratikleştirilmesi doğrultusunda devrimci bir adım olacaktır!

DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYIMIZ, Demokratik eğitim kavgasının toplumun tüm demokrasi güçlerine maledilmesinde, onlarla birlikte bu mücadelenin verilmesinde ileri bir adım olacaktır!

DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYIMIZ, Bağımsızlık - Demokrasi - Barış ve Özgürlük mücadelemizde yeni zaferlerin müjdecisi olacaktır!

TÜSTAV

Siyasi Eğitimin Önemi

Sosyalist siyasi eğitimin önemi, uygun yöntem ve araçları konusunda yapılmış olan bu araştırmayı kişisel ya da ekip eğitimlerinde yol gösterici olacağı inancıyla yayınlıyoruz.

İLKE

Lenin'e göre Parti, öncelikle, «işçi sınıfının siyasal eğitimi ve onun siyasal bilincinin gelişmesini aktif bir şekilde ele almak zorundadır.» (Ne yapmalı?)

Lenin eğitim üzerinde her zaman önemle durmuş bunu bir çok kez dile getirmiştir. Çünkü, yeni bir dünya yaratmak için yola çıkmış insanlar nem eski dünyayı ortadan kaldırmak hem de yeni dünyalarını kurmak için bunu niçin ve nasıl yaptıklarını bilmek zorundadırlar.

Bugün dünyayı değiştirmek için yola çıkan ve yeryüzünün bazı yerlerinde eski dünyayı ortadan kaldıran işçi sınıfı ve yandaşları bunu geliş güzel yapmamışlardır. Işçi sınıfı bunu bilimiyle, kendine özgü yöntemleriyle ve örgütüyle yapmaktadır. Başarı da ancak böyle kazanılmaktadır. İktidar değişikliğine yönelmiş ve çıkarları aynı kimselerden oluşan tüm faaliyetlere siyasi faaliyetler diyebiliriz. İnsanların iktidara doğru yönlendirilmeleri ve bu amaç etrafında birleştirilmeleri ancak onların bu yönde eğitilmeleriyle sağlanabilir.

Işçi sınıfının ekonomik ve ideolojik mücadelesi daima örgütlü olarak verilir. Ekonomik mücadele sendikalarda, demokratik örgütlerde, iktidar hedefine yürümeyi amaçlayan siyasi ve onun kopmaz bir parçası olan ideolojik mücadele ise işçi sınıfının partileriyle verilir. Parti, kitleleri sosyalizm doğrultusunda, kitleler içinden gelmiş en seçkin insanları da kendi bağrında toplayarak öncü olarak eğitir.

Bir işçi sınıfı partisi için siyasi eğitim hayatı önem taşır. Parti kitleleri eğitme aracı olan Ağitasyon-Propaganda çalışmalarını yürütürken diğer yandan kadrolarını eğitmek için sürekli çalışmak zorundadır.

Yazımızda siyasi eğitim nedir, temelleri nelerdir, bunların üzerinde durmaya çalışacağız. Çünkü, bugün Türkiye'de sosyalist hareketin dağınlıklığına paralel olarak kendini gösteren eğitimsizlik yaygındır. Ör-

gütsüzlükten kitlelere siyasi propaganda yeterince ulaştırılamamakta, kadrolarda sistemden yoksun bir şekilde el yordamıyla siyasi eğitimlerini sürdürmeye çalışmaktadırlar. Bu böyle olunca sosyalizmin öğrenilmesinde şekilsizlik ve dar anlayış sürüp gitmektedir.

DÜNYA GÖRÜŞÜ OLARAK EĞİTİM

Eğitim, insanlar doğdukları andan itibaren başlar. Çünkü insanlar, sosyal yaratıklardır ve iradelerinden bağımsız olarak şu ya da bu toplum yapısı içinde varolurlar. Toplum insanı kendi içinde eğitir ve ona bir dünya görüşü kazandırır. İnsanların çevrelerini kavramaları belli bir dünya görüşü edinmeleri bir anda almamaktadır. Toplumun karmaşıklığı ve çok yönlülüğü içinde insan düşüncesi şekillenir. Ancak dış gerçeklik insan bilincine olduğu gibi yansımaz. İnsanın içinde bulunduğu özgül koşullarda yansır. Bu özgül koşullar toplumun sınıfsal yapısından kaynaklanır. Her toplum biçimi kendi ideolojisini yaratırken aynı zamanda bu ideolojisini ve toplumsal yapısını sürekli kılmak için o toplumda yaşayan insanları şekillendirir. Örneğin; sınıflı toplumda önde gelen koşul sömüren sınıfların sömürülen sınıfları baskı altında tutmasıdır. Dolayısıyla böyle bir toplumda egemen düşünce sömürenlerin düşüncesidir. Marks bu konuda şunları söylemiştir. «Egemen sınıfların düşünceleri, her çağda egemen düşüncelerdir, yani toplumun egemen maddî gücü olan sınıf, aynı zamanda onun egemen manevî gücüdür.» Bunun için egemen sınıf kendi dünya görüşünü empoze etmek ister. Ve gerçekliğin kavranmasını önlemek için çarpıtır kendi amaçları doğrultusunda insanları eğitir. Böylece sınıflı bir toplumda dış dünyanın insan bilincine yansımaları çarpıtılmış ve doğru olmayan bir biçimde olur. İnsanlar uzun yıllar bu çarpıtılmış dünya görüşünün tutsağı oldular. Ancak çağımızda burjuvaziye karşıt olarak ortaya çıkan işçi sınıfı kendi düşüncesini yaratarak dünyanın doğru olarak kavranmasını sağladı. Marks ve Engels bilimsel dünya görüşünü yetkin bir tarzda formüle ettiler.

İnsanlar artık burjuva toplumunda doğsalar ve yaşasalar dahi dünyayı doğru olarak kavrama olanakları vardır. Ancak bu da bir eğitim sorunudur. Yani sosyalizmin bilimsel dünya görüşünün insanlara öğretilmesi, bu doğrultuda çarpıtılmış egemen sınıf düşüncesine ve o üretim tarzına karşı mücadeleye kulmasıdır. Özetle insanların bilimsel dünya görüşüne sahip olmaları durup dururken kendiliğinden olmayacaktır. Bilimsel düşüncenin kazanılması bilinçli olarak yönetilen bir süreçtir. Bilimsel olmayan düşünceye karşı bilimsel dünya görüşünü kitleler üzerinde etkin hale getirilmesi ise örgütlü bir güç tarafından yapılır. Parti burjuva ideolojisine karşı kendi ideolojisini kitlelere yaymak, burjuva ideolojisini çürütmek için devamlı çalışmalar yürütür.

SIYASİ EĞİTİM VE İDEOLOJİ

İdeoloji yukarıda da değindiğimiz gibi, üretim ilişkilerine bağlı olarak, sınıfsal çıkarları dile getiren ve insanların düşüncesini, eylemlerini duygularını etkileyip, kendi çıkarları doğrultusunda geliştiren görüşler ve değer yargıları yaratmaya, davranışlar sağlamaya yönelik toplumsal fikirler sistemidir. Bu sistem politik, felsefî, kültürel sanatsal vb. biçimlerde kendini gösterir.

Çağımızda uzlaşmaz, (antagonist) iki sınıftan doğan iki ideoloji vardır. Bu ideolojiler işçi sınıfı ideolojisi ile burjuva ideolojisidir. İşçi sınıfı burjuva ideolojisini geriletme zorundadır. Eğer bu konuda işçi sınıfı üzerine düşen görevi yerine getirmezse veya yanlış yöntemler uygularsa burjuva ideolojisinin güçlenmesini sağlar. Bu anlamda işçi sınıfının ideolojik mücadelesi merkezi önem taşır. Çünkü geniş kitlelere mücadeleye sokmak için onları bilinçlendirmek şarttır. İşçi sınıfı geniş kitlelere ideolojisini Ajitasyon - Propaganda ile götürür. Propaganda kitleleri sosyalist düşünce doğrultusunda mücadeleye sokmayı amaçlar. Partinin Ajitasyon - propagandasını geniş kitlelere parti militanları götürürler. Bunun içinde parti kadrolarının siyasi eğitimlerinin tam olması gerekir. Genelinde işçi sınıfının ideolojisinin kadrolara kazandırılması ve yetkinleştirilmesi sistematik bir eğitimle olur.

SIYASİ EĞİTİMİN AMACI

Siyasi eğitimin amacı işçi sınıfının düşüncesinin yaygınlaştırılmasıdır. Sosyalist düşüncenin yaygınlaştırılması ise önce kadrolardan başlayarak en geniş kitlelere kadar yapılmasıdır. Önce parti kendi militanlarını bilimle donatır ve bu militanlar işçi sınıfının devrimci düşüncesini kitlelere götürürler. Devrimci mücadele bu süreç içinde gelişir, sosyalist düşünce tarzı, devrimci tavır ve ahlak bu süreç içinde yaygınlaşır. Görüldüğü gibi eğitim bilinçli bir uğraşı gerektirmektedir. Bilinçli bir faaliyet ise önceden tasarlanan ve belli bir amaca yönelik olmalıdır. Toplumsal yasaların bilince çıkartılması, kadroların bu yasalardan hareketle zaman ve mekan içinde uygulanmalarıyla elde edilir. Toplumsal yasaları kavramak ve hayata geçirmek ise bilimsel bir dünya görüşüyle insanların eğitilmesiyle olur.

SIYASİ EĞİTİMİN YÖNTEMİ

İnsanlar bir işe başlamadan önce onu tasarlarlar ve nasıl yapacaklarını saptarlar. Amaçlara varabilmek için amaca uygun yöntemler geliştirilir. Bu yöntemler geliştirilirken sözkonusu faaliyetin özellikleri, ilkeleri, gerekleri ve deneyleri incelenerek elde edilir. Böylelikle faaliyetlerin nasıl yürütüleceği böyle bir yöntemler sistemiyle kazanılır.

Siyasi eğitim de bir faaliyet alanı olarak ve bu amaca yönelik bir olaydır. Oyleyse siyasi eğitimin de belli bir yöntemler sistemi olmalıdır. Ancak böylelikle eğitim konusundaki sorunları ve soruları çözümlerabiliriz. Şimdi eğitim yöntemini incelemek için genel ve özel ilke ve koşulların ne olduğuna bakalım.

EĞİTİM BİLİMSEL BİR DÜZEYE SAHİP OLMALIDIR

Her bilimde olduğu gibi siyasi eğitim de birtakım genel ilkelere uygun olmalıdır. Siyasi eğitimde ele alınan konu bilimsel bir düzeye sahip olmalıdır. Konu ele alınırken bilimsel bir yöntem izlenmelidir. Nasıl ki bugün kimya ile uğraşan bir bilim adamının kimyacıların yöntemleri kullanması ve bu yolla bilimsel çalışma yapması olanaksızsa, siyasi eğitimde de bilimsel bir düzeye sahip olmak için birinci koşul bilimsel olma gerekliliğidir. Konunun bilimselliği sadece bir betimleme (tasvir etme) değil aynı zamanda gelişim yasalarının bilinmesine ve böylece bilimsel tahminleri kapsayan, toplumun değiştirilmesine ve yasaların etkilenmesine yönelik olarak, amaçlı pratik faaliyetleri mümkün kılan **açıklamayı** da içermelidir. Açıklama, sürecin ya da olayların özünü gelişim yasalarından türetme yaparak ortaya koyar. Öğrenmede sadece betimlemeyle kalmak olayların, süreçlerin tam kavranmasını mümkün kılmayacaktır, dolayısıyla betimlemeler açıklamaya kadar götürülmelidir. Çünkü, bir şeyi sadece görünüşüyle kavramak tam bir kavrama değildir. Bir olguyu bilimsel olarak kavrama onu öz ve görünüş diyalektiği içinde incelemekle olur. Açıklama tek-özel-genel nesnel ilişkisi ve öğrenme basamaklarıyla yapılmalıdır. Tek ilk kavrama biçimidir. Olgular, ilk elde diğer ilişkilerden sınırlanmış ve farklılaşmış olarak kendi «tek»liği içinde kavranırlar. Her ne kadar ilk elde böyle görünse de olgular tek başlarına, diğer olgulardan farklı olarak varolmazlar, tersine diğer olgularla birlikte sıkı bir ilişki içinde varolurlar. İşte **genel** kategorisi olgunun içkin, ortak özelliklerini yansıtır. Tekle genel arasında daima diyalektik bir ilişki vardır. Tek her zaman genelle ilişki içinde, genel ise tek'in içinde ve onun sayesinde varolur. Tek betimlemelerle gösterilirken, genel, kavram ve yasalarla tanımlanır. İnsanların öğrenme süreçleri, tekten başlayarak genele doğru uzanır. Genele varma tek olguların analizinden soyutlamalar ile kavramlar saptanarak olur. Bu nedenle genel kavram ve yasalar öğrenme sürecinde çok önemli bir yer tutar. Siyasi eğitimde bu bilimsel ilkeye çok dikkat etmek gerekir. Sadece basit tanımlamalarla kalmayıp onu yüzeysellikten kurtararak özünü göstererek genelleştirmelere götürülmelidir.

Eğitimde ele alınan konu bilimin ulaştığı en son düzeye uygun olmalıdır. Marksizme göre bilgi sürekli olarak gelişir. Örneğin bugünün fiziği eskinin Newton fiziğine göre çok ilerdedir. Eğer Newton fiziğini

tek başına bugün kullansak bilimin gerisinde kalmış oluruz ve modern fiziğin uğraştığı olgular üzerinde bir şey edinmeyiz. Bu anlamda sadece Marks Engels okunarak bilimsel sosyalizmi bugünkü düzeyiyle kavrayamayız. Lenin'i ve çağdaş marksistlerin eserlerini de okumak incelemek durumundayız. Fakat bu eski bilginin tamamen silindiğini göstermez çünkü marksizme göre eski bilgi tamamen kendini yitirmez o gelişir ve yeni düzeylere ulaşır. Teorik çalışmalarda bilimin ulaştığı son aşamaları gözden kaçırmadan çalışmalarımızı yürütmeliyiz.

Eğitim doğru olmalıdır. Doğruluğun ölçütü ise onun pratikle olan ilişkisidir. Teorik düşüncenin ve ilkelerin pratikten tecrit edilmiş bir biçimde sunulması, konunun gerçeğe aykırı ve soyut bir şemaya indirgenmesini getirecek, böyle bir eğitim bilimsel olmaktan uzak olacaktır. İkinci bir nokta bireyi, genele götüren ilişki içine yerleştirmek gerekir. Bu anlamda ele alınan konu veya araştırmaya genellemelerden başlamak zorundadır. Eğitim bilim yöntemi somut olaylar içindeki genel kural ve ilkeleri çıkarmak zorundadır.

Yukarıda saydığımız genel koşullar ve ilkeler her bilimin öğrenilmesinde geçerli evrensel kurallardır. Bu genel ilkelerin yanında her bilimin kendine göre özelliklerine dayanan bir sistem gerektirir. Örneğin bir kimyayla bir tarih aynı özellikleri taşımazlar, birbirinden tamamen ayrı özellikleri vardır. Dolayısıyla bunların öğrenilmesinde aynı yöntem kullanılmaz. Anlatımı değişik değişik olacak daha başka yollar uygulanacaktır. Aynı zamanda aynı konu herkese aynı düzeyde verilemez. Çünkü, toplumda yaşayanların hepsi aynı yapıda ve özellikte insanlar değildir. Sınıf farklılaşmasından, öğrenimden, aileden veya yaşadığı çevreden dolayı değişik yapılar gösterirler. Verilecek konunun eğitilenin durumuna uygun olarak verilmesi gerekir. Bunun için eğitimde eğitime katılanların durumları çok iyi bir ayrıma tabi tutulmalıdır. Ve her ayrıma özel olarak yaklaşılmalıdır.

SİYASİ EĞİTİMİN PEDOGOJİK İLKELERİ

Lenin «Sosyal-demokrat partinin siyasal faaliyetlerinde her zaman belli bir pedogoji unsuru vardır.» (Lenin, politika ile pedogojinin karıştırılması üzerine) diyerek eğitimdeki pedogoji ögesi üzerinde durarak aynı zamanda öğretiyi salt pedogoji olarak görenleride eleştirmiştir. Bu konudaki yanlış anlayışlara dikkati çekerek şunları vurgulamıştır: «Öğretimiz kuru bir doğma olmamalıdır; yalnızca kitap aracılığı ile değil, aynı zamanda proletaryanın bu en geri ve en az gelişmiş kesimlerinin günlük yaşam mücadelesine katılma yoluyla da aktarılmalıdır. Bir kere daha söylüyoruz, bu günlük çalışmada belli bir pedogojik unsuru vardır. Bu çalışmayı ihmal eden bir sosyal-demokratın, sosyal demokratlığı sona erer. Bu doğrudur. Fakat bizde şimdilerde, politikanın görev-

lerini pedagojiye indirgemek isteyen sosyal-demokratlarında aynı şekilde başka nedendende olsa sosyal demokratlığın sona ereceğini sık sık unutuyorlar.»

Lenin diyalektik olarak pedagojinin sosyalist açısından neyi ifade ettiği ve etmediğini net olarak belirtmiştir.

Bu anlamda siyasi eğitimde pedagoji ögesi üzerinde durmak ve ilkelerini açıklamak için yürütülen çalışmalarda pedagojinin nasıl kullanılacağını öğretecektir.

Pedagojinin amacı etkili bir öğrenimi sağlamanın genel yollarının çıkartılması ve bunların bir disiplin olarak uygulanmasıdır. Marksizmin pedagojisinin temeli onun bilgi teorisinde yatar. Marksist bilgi teorisi bilginin insan düşüncesinden doğrudan çıkmadığını, bilginin ve öğrenmenin insanın dış dünyayla kurduğu aktif bir ilişkiden doğduğunu savlar. Burjuva «bilimcileri» gibi öğrenmeyi gerçekliğin çok yönlülüğünden ve bu ilişkiden kopararak ezberciliğe, düşünce spekülasyonuna indirgezmez. Kısacası marksizmde pedagoji diyalektik maddecilik ile temellendirilir. İkinci olarak pedagojinin metodolojisi diyalektiğin ilkelerinden çıkar. Çünkü diyalektik her olguya karşılıklı ilişkiler içinde onları somut gelişimleri içinde, bütün yönleriyle ele alınabileceğini belirler. Meta-fizik türdeki pedagoji olguyu somutluktan kopararak onu tek başına kuru olarak ele alarak insanı doğmacılığa ve tek yönlülüğe iter. Pedagoji diyalektik bir bilim olmalıdır.

Pedagojiye girerken öğretenele öğrenen arasındaki diyalektik ilişkinin önemini vurgulamak gerekir. Burada psikolojik öge önemli yer tutar. Etkilenmek istenenin, önce karmaşık dünyasını iyi bilmek gerekir. Yani her şeyden önce öğrenmek isteyen öğrenmek istemesi ve bu doğrultudan azimli olması gereklidir. Kişinin aktif çabası olmadan öğrenme olmayacaktır. Eğer bu diyalektik ilişki sağlanamazsa öğrenimin olası da imkânsızdır. İşte pedagojinin öğretme ilkelerinden biri burada yatar. Eğitime katılanların son derece bilinçli ve aktif olmaları gerekir. Eğitilen yaptığı işin bilincinde olmalı ve öğrenime yönelik belli bir çaba göstermelidir. Sadece entellektüel doyum için eğitime katılan amacın ne olduğunu bilmeyen ve kavramayan kişiler doğal olarak sadece birkaç beylik kavramla yetineceklerdir. Öğrenci her şeyden önce ne için öğrendiğini bilmek durumunda olmalıdır. Aktif ve bilinçli olmak giderek eğitilenlerin soyutlama gücünü arttırarak düşünme yeteneğini kazandıracak yaratıcı olmasını sağlayacaktır. Aktif olmanın bir yönünde araştırma yapmak kendine verilenle sınırlı kalmayarak kişisel olarakta bilgisini arttırmaktır. Öğrenmenin esas yönünü de kişisel çaba dediğimiz **özeğitimdir**. Siyasi eğitim sadece grup olarak sağlanamaz aynı zamanda öğrenime katılanların kendilerinin de özel olarak çalışmasını gerektirir. Eğitime katılanlar ayrı ayrı bireylerdir. Bilgi tek

tek bu bireylerin kafalarında oluşacaktır. O zaman her bireyde kafalarında oluşan bilgileri yetkinleştirmek için sürekli olarak kendi eğitimlerini yapacaklardır. Çok açıktır ki bir siyasi eğitim grubunda öğrenme alanı ve zamanı kısıtlıdır. Herkesin her zaman bir araya gelerek eğitim yapmaları olanaksızdır. Grupsal eğitim kişiye temel bir takım bilgiler kazandıracak bunun kavranması geliştirilmesi ise ancak konu üzerinde değişik yapıtlar okuyarak çeşitli kaynakları araştırarak veya tarayarak eğitimini geliştirmiş olacaktır. Grup eğitiminde öz eğitimin geliştirilmesi için eğitmen üzerine düşeni yapması gerekir. İşlenecek olan konunun önceden plânının bilinmesi, notlarının çıkartılması yardımcı kaynak listeleri hazırlamak, araştırmaya yönelmek, özet çıkarttırmak, sorular saptanması eğitmenin konuyu işlerken kullanması gereken tekniklerdir. Eğitimin belli bir aşamasından sonra eğitim tamamen öz eğitime dönüşecektir. Edinilen temel bilgiler ışığında teorinin geliştirilmesi sürekli olarak kişinin kendi kendine yapacağı çalışmalarla olacaktır. Nasıl ki okulunu bitirip meslek sahibi olan bir insan mesleği konusunda daha ilerlemek için kendi kendine çalışmak zorundaysa.

Bilgilenme alt düzeyden başlayarak üst düzeylere doğru bir yol izler. Bu nedenle eğitim karmakarışık sistemli bir şekilde yapılmamalıdır. Eğitimin pedagojik ilkelerinden biri de sistemli, plânlı olmaktır. Sosyalizmin bilimiyle yeni tanışan birisine çok üst aşamalarda ele alınması gereken konuları ilk elde vermeye çalışmak doğal öğrenmeyi olanaksızlaştıracaktır. Eğitim çalışmalarında ele alınacak konular belli bir sıralamayla verilmelidir. Konular sadece sıralama ile değil aynı zamanda konular arasındaki ilişkiler de iyi ayarlanmalıdır. Bir tek konu ile bir dizi konu arasında diyalektik bir ilişki kurulmalıdır. Seçilen konular basitten başlamalı giderek daha karmaşık konular ele alınmalıdır. Bunun yanında incelenen ayrı konular birbiriyle ilişki içinde incelenmelidir.

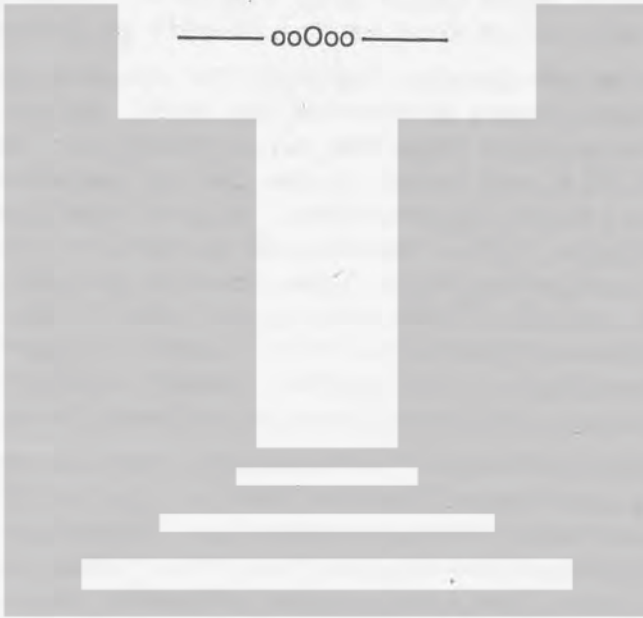
Daha önce belirttiğimiz gibi siyasi eğitim belli bir amaca yönelik teorik çalışmaları kapsar. Sosyalizmi belli bir amaç için öğrenenler elbette öğrendiklerini ezberleyip kafaları içine hapsedecek değildirler. Elde ettikleri bilgileri pratik içinde uygulamaya yöneleceklerdir. Öğrenme ancak teori ve pratik ilişkisi içinde gelişecektir. Öğrenilenlerin pekiştirilmesi, sürekliliğinin sağlanması ve başkalarına da mal olması pratikte gerçekleşecektir.

Pratik sayesinde bilgimizi sınamış olacağız yani bilgimizin ne ölçüde kapsamlı olduğu ve doğru olduğu ortaya çıkacaktır. İkinci olarak bilginin donup kalmasını önleyecek ve bilgimizin gelişmesini sağlayacaktır. Üçüncü olarak pratik bize gerçek olan bilgiyle sapsmış olan bilgi arasındaki ayrımı gösterecektir.

Bunun için yinelersek teori ile pratik ilişkisi hiç gözden kaçırılma-

malı siyasi eğitimde bu öz her zaman gözönünde tutulmalıdır. Siyasi eğitimde bulunanlar aynı zamanda sınıf mücadelesinde de varolmaları gerekir. Gerek parti eğitimlerinde gerekse sempatican eğitimlerinde kuru bir eğitimle kalınmamalı, somut koşullara göre pratik içinde yönlendirilmeli ve pratik içinde olmaları sağlanmalıdır. Pratikten kopuk olarak verilen siyasi eğitimden militanlar değil laf ebeleri yetişecektir.

Siyasi eğitim ülkedeki somut koşullardan ve sosyalist görevlerden kopuk olarak verilmemelidir. Parti kadrolarının siyasi eğitimleri bir dizi kitap sıralamasıyla kalmamalı partinin o andaki görevleriyle sıkı bağlantı içinde olmalıdır. Eğitimin sistematığı kurulurken günün pratiği daima gözönünde bulundurulmalıdır. Eğer bu ilişki koparılırsa teori ve ideoloji amaç haline gelir. O zaman teori yapmak için teori yapılarak çalışma akademik bir biçime bürünür. Teori ve ideoloji günün toplumsal-siyasi koşullarını ve sorunlarını çözümlenelere klavuz olmalıdır.

TÜSTAV

«Özgürlük ve Demokrasi» Güçlerini Yeni Dönemde Yeni Görevler Bekliyor

11 Mart Cumartesi günü Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'nin İstanbul da düzenlediği «**ÖZGÜRLÜK VE DEMOKRASİ**» toplantısı, değişik siyasi eğilimlerin sözcülerinden bazılarını ve farklı alanlardan demokratik kitle örgütlerinin görüşlerini yanyana getirdi. 12 Mart'ın 7. yılında demokrasi güçlerinin geçmişi nasıl değerlendirdiklerinin ve bu değerlendirme üzerinde gelecek için hangi perspektifi mümkün ve geçerli gördüklerinin dile getirilmesi bakımından yararlı olan «Özgürlük ve Demokrasi Toplantısı» aynı zamanda demokrasi güçlerinin varolan zaafalarının üstesinden, hangi türden yaklaşımlarla gelinebileceğinin ipuçlarını verdi.

«Özgürlük ve Demokrasi Toplantısı»na katılan örgüt temsilcilerinin hakim ortak eğilimleri, demokrasi güçlerinin birliğinin sağlanması noktasında toplanıyordu. Toplantı bu ortak eğilimleri bir araya getirmekle, birliğin somut biçimlerinden çok, birlik için zorunlu atılması olan somut adımların tesbitine yardımcı oldu. Netlik kazanan konu ise, demokrasi güçlerinin yeni dönemde almaları gereken tutum ve izlemeleri gereken siyasi doğrultunun ne olması gerektiğiydi. Yeni dönemin özgül niteliğine bağlı olarak gündeme giren yeni görevlerin üstesinden gelebilmek için ise toplantı, hiç değilse bir tartışma perspektifi açmayı başardı ve koşulların, değişik toplum kesimlerine ne türden gelişme olanakları sunduğu araştırıldı, ya da değişik toplum kesimleriyle somut durumdan nasıl sonuçlar çıkardıkları belirlendi.

Toplantıda konuşan Çağdaş Hukukçular Derneği Başkanı Niyazi Ağırnaslı ve hukukçu Halit Çelenk, 12 Mart döneminin, pozitif burjuva hukuku açısından özlü değerlendirmelerini yaptılar. Türkiye'nin bu iki en yetkin hukukçusunun görüşleri, «Kontr-Gerilla», «Özel Harb Dairesi», «MİT'in yaptıkları» gibi önemli olguların siyasi hayatımızda derinliğine tartışıldığı bu dönemde, ayrı bir önem taşıyordu.

Özgürlük Yolu Dergisi yazarlarından Kemal Burkay yaşadığımız dönemin somut siyasal görevlerine dikkati çekerken genel hatlarıyla demokrasi güçlerinin almaları gereken ortak tutuma da işaret etmiş olmaktadır. Kemal Burkay, içinde yaşadığımız somut şartları şu sözlerle dile getirmekteydi:

«Yaşadığımız günlerde değişiklik özlemleri oldukça hızlıdır. Buna karşılık bu gelişmeyi yönlendirecek sosyalist ve demokratik güçler dağınıktır. Gerici güçler ise sol ve ilerici safları bölmek, onlar arasındaki sürtüşmeleri derinleştirmek için yoğun çaba harcıyorlar. Oysa bu dönemde ileri yönde önemli adımların atılabilmesi, ilerici demokratik güçlerin kendi aralarında ciddi güçbirliği oluşturmalarına bağlıdır.»

«...Sosyalistler ve demokratlar bu sorumluluğu duymalı, aralarında diyalog oluşturmalı, güçbirliği yönünde gecikmeden ciddi adımlar atmalıdırlar. CHP'nin de ilerici yönde bazı adımlar atabilmesi, faşist tehlikenin ortadan kaldırılması, düşünce ve basın özgürlükleri üzerindeki baskıların kalkması, kısacası; sosyalist ve demokratik güçler açısından daha elverişli koşulların oluşması, büyük ölçüde bu güç birliğinin gerçekleşmesine bağlıdır.»

«...Şu dönemde, sosyalist ilerici siyasî örgütlerin, sendikaların, mesleki ve gençlik örgütlerinin, devrimci ve ilerici basının bu alanda somut adımlar atmaları gerekli ve zorunludur.»

Toplantıda konuşan TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, günümüzün ekonomik ve politik şartlarının değerlendirmesini yaparak, bu somut şartların demokrasi güçlerine dayattığı görevleri şöyle dile getirmiştir:

«Egemen güçler ekonomik darboğazın yükünü sosyal demokrasi aracılığıyla emekçi halkımıza yüklemeye ve bu acı ilacı emekçi halkımıza yutturmaya çalışmaktadırlar.»

«Sosyal demokrasi iktidardadır ve onun iktidarda olması demokrasi güçlerinin önüne ikili karakteri olan bir görev çıkarıyor. Muhalefette iken iyi-kötü faşizme karşı mücadele etmiş ve demokrasi saflarında yer almış sosyal demokrasiye, sağdan gelen saldırılar karşısında yardımcı olmak ve onun yanında yer almak gerekir. Böylece sosyal demokrasinin demokrasi mücadelesinde istikrarlı bir çizgide tutulması mümkün olabilir. Ama öte yandan tekellerden yana ekonomik uygulamalarında emekçi halk güçleri, sosyal demokrasiye karşı direnmek ve kendi ekonomik taleplerini yükseltmek zorundadırlar. Sosyalistler bir yandan, emekçi halk muhalefetini yönlendirecek tek merkezin yaratılması için çaba gösterirken öte yandan bu görevleri geniş emekçi yığınlara anlatmak ve onları örgütlemek durumundadırlar. Çünkü, sosyal demokrasinin uyguladığı kemerleri sıkma politikasından dolaysız olarak etkilenen toplum kesimlerinin başında işçiler, dar gelirli çalışanlar ve tüm emekçiler gelmektedir.»

Toplantının kayda değer önemli bir özelliği de, değişik siyasî çevreler yanında Türkiye'nin en etkin demokratik kitle ve meslek örgütlerinden ikisi olan TÖB-DER ve DISK'i aynı plâformda buluşturmasıydı. Özellikle DISK'in demokratik güçbirliği saflarında boş bulunan yerini almaya hazır olduğunun görülmesi önemli bir olguydu.

Elde ettiğimiz konuşma metinleri olan DISK Merkez Yürütme Kurulu Uyesi Mustafa Aktulgalı ve TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu'nun konuşmalarını yayınlıyoruz.

DİSK Merkez Yürütme Kurulu Üyesi Mustafa Aktulgalı'nın Konuşması

Değerli Arkadaşlarım, Hepinizi DİSK Adına Saygıyla Selamlarım.

«Özgürlük ve demokrasi» konulu toplantı örgütüm açısından iki ayrı nedenle de önem kazanıyor. Bunlardan birincisi «demokratik kitle ve sınıf» sendikacılığı ilkesini, örgütlenişinde ve genel yapısında temel ve belirleyici ilke olarak benimsemiş bir örgütün, vermekte olduğu mücadeledenin gereği «özgürlük ve demokrasi» konusuna gösterdiği dikkat ve titizliktir. İkincisi ise ülkemiz siyasal yaşamında oldukça önemli bir yeri olan 12 Mart'ı tartışmak, işçi sınıfının bilimi ışığında geçmişten gerekli dersleri çıkartmak, işçi sınıfımızın yandaşlarıyla vermekte olduğu ve her geçen gün sürekli olarak gelişen «demokrasi, bağımsızlık ve sosyalizm» mücadelesine, bu önemli siyasal olaydan çıkartılan derslerle katkıda bulunmaktadır.

Özgürlük ve demokrasi gibi çok geniş kapsamlı iki kavram üzerindeki tartışmada, toplumumuzun içinde bulunduğu somut durumla bu iki kavram arasındaki bağlantı, bu bağlantının ayrıntılı analizi, tarihsel gelişim sürecinin de ışığında, somut sorunlarımıza oldukça yeterli çözümler getirebilecek genişlik ve zenginlikte.

Bu bakış açısından 12 Mart ile «özgürlük» ve «demokrasi» arasındaki doğrudan bağlantı önem kazanıyor.

Neydi 12 Mart'ı yaratan koşullar? Önce kısaca ona bir göz atalım.

27 Mayıs hareketiyle DP gerici iktidarının devrilmesi, yeni bir düzenin başlangıcı oldu. Yeni Anayasa düşünce ve örgütlenme konusunda yeni açılımlara olanak sağlıyor. Bu arada grev hakkını tanıyordu.

Politik ortamdaki bu gelişme işçi sınıfı ve diğer emekçi kesimlerin bilinçlenmesine ve örgütlenmesine yansıdı. TİP kuruldu. Zaaflarına rağmen oldukça hızlı bir gelişim gösterdi. Katıldığı ilk genel seçimlerde

15 Milletvekili çıkardı, daha da önemlisi işçi sınıfı ve emekçiler gözünde yüksek bir saygınlık kazandı.

Burjuvazi grevi Anayasal bir hak olarak tanımakla birlikte onu yasalara geçirmeyerek işlerlik kazanmasını geciktiriyordu. Bu hakkın yasalara geçirilmesi mücadelesi bir Saraçhane mitingini, bir Kavel Direnişini yarattı. Grev hakkının alınması işçi sınıfının sayıca artışı örgütlenmesine ve daha ileri eylemlere, daha gelişkin mücadele biçimlerinin ortaya çıkmasına yol açtı.

Büyük grevler, şanlı direnişler yapıldı, şehitler verildi. Sarı sendikacılıkla sınıf ve kitle sendikacılığı ayrışmaya başladı. İşte DISK bu gelişmelerin ürünü olarak ortaya çıktı.

Nato'ya, Cento'ya ve bizi emperyalizme bağlayan ekonomik, kültürel ilişkilere karşı yurtsever aydınlarda ve devrimci gençlik saflarında oluşan tepki ve bunun eyleme dönüşmesi sözünü ettiğimiz dönemin en belirgin özelliklerindedir. Gerçekten de Nato'ya, ABD üslerine ve ikili antlaşmalara karşı mitingler, yürüyüşler kitlesel boykot ve direnişler, 6. filoyu protesto gösterileri bu dönem boyunca yükselerek sürdü.

Topraksız ve az topraklı köylü kesimlerinde de bir kıpırdanma, taban fiyatlarına tepki, toprak isteği boy verdi. Üretici miting ve yürüyüşleri, toprak işgalleri bu bilinçlenmenin göstergeleri oldu.

1969 ve 1970 yılları Türkiye'de kapitalist gelişmenin en bunalımlı yılları oldu. Bu bunalım Üçüncü Beş Yıllık Plânın resmî sayfalarında bile açıkça ortaya kondu. Sermaye kendi içinde belirli bölünmeleri yaşadı. Kapitalizmin bu bunalımı burjuvaziyi önemli açmazlarla karşı karşıya bıraktı.

Özellikle yapım sanayiindeki kapasite kullanımının düşmesi kârların azalmasına yol açtı. Kapitalizmin kâr, daha fazla kâr, en fazla kâr dürtüsü gereğince talebi artırmak gerekiyordu.

Kapitalizmin bunalımını vergi yoluyla hafifletme çabaları sermaye partisi AP içinde çatlamaya yol açtı.

AP, kapitalizmin bunalımını büyük çapta bir devalüasyona giderek ve memur maaşlarını artırarak aşmayı denedi. Ama iç ve dış pazarlar yaratmak amacıyla girişilen operasyonlar Demirel Hükümetinin düşüşünü biraz daha çabuklaştırdı.

Özellikle 1961'den sonraki dönem içinde gelişen ve sermayenin kontrol gücünü biraz daha artıran tekeller için sorunlar, oy peşinde koşmak zorunda olan siyasi partilerle çözülemeyecek bir düzeye ulaştı. toplumsal muhalefeti durdurmak ve sermayenin sorunlarını çözmek için kapitalizmin bunalımlı dönemlerinde ortaya çıkan «faşizm» olgusu belirgin bir biçimde varlığını hissettirmeye başladı.

DİSK Merkez Yürütme Kurulu Üyesi Mustafa Aktulgalı'nın Konuşması

Değerli Arkadaşlarım, Hepinizi DİSK Adına Saygıyla Selamlarım.

«Özgürlük ve demokrasi» konulu toplantı örgütüm açısından iki ay-
rı nedenle de önem kazanıyor. Bunlardan birincisi «demokratik kitle
ve sınıf» sendikacılığı ilkesini, örgütlenişinde ve genel yapısında temel
ve belirleyici ilke olarak benimsemiş bir örgütün, vermekte olduğu mü-
cadelenin gereği «özgürlük ve demokrasi» konusuna gösterdiği dikkat
ve titizliktir. İkincisi ise ülkemiz siyasal yaşamında oldukça önemli bir
yeri olan 12 Mart'ı tartışmak, işçi sınıfının bilimi ışığında geçmişten
gerekli dersleri çıkartmak, işçi sınıfımızın yandaşlarıyla vermekte ol-
duğu ve her geçen gün sürekli olarak gelişen «demokrasi, bağımsızlık
ve sosyalizm» mücadelesine, bu önemli siyasal olaydan çıkartılan ders-
lerle katkıda bulunmaktadır.

Özgürlük ve demokrasi gibi çok geniş kapsamlı iki kavram üzerin-
deki tartışmada, toplumumuzun içinde bulunduğu somut durumla bu
iki kavram arasındaki bağlantı, bu bağlantının ayrıntılı analizi, tarih-
sel gelişim sürecinin de ışığında, somut sorunlarımıza oldukça yeterli
çözümler getirebilecek genişlik ve zenginlikte.

Bu bakış açısından 12 Mart ile «özgürlük» ve «demokrasi» arasın-
daki doğrudan bağlantı önem kazanıyor.

Neydi 12 Mart'ı yaratan koşullar? Önce kısaca ona bir göz atalım.

27 Mayıs hareketiyle DP gerici iktidarının devrilmesi, yeni bir dü-
zenin başlangıcı oldu. Yeni Anayasa düşünce ve örgütlenme konusunda
yeni açılımlara olanak sağlıyor. Bu arada grev hakkını tanıyordu.

Politik ortamdaki bu gelişme işçi sınıfı ve diğer emekçi kesimlerin
bilinçlenmesine ve örgütlenmesine yansdı. TİP kuruldu. Zaafalarına rağ-
men oldukça hızlı bir gelişim gösterdi. Katıldığı ilk genel seçimlerde

15 Milletvekili çıkardı, daha da önemlisi işçi sınıfı ve emekçiler gözünde yüksek bir saygınlık kazandı.

Burjuvazi grevi Anayasal bir hak olarak tanımakla birlikte onu yasalara geçirmeyerek işlerlik kazanmasını geciktiriyordu. Bu hakkın yasalara geçirilmesi mücadelesi bir Saraçhane mitingini, bir Kavel Direnişini yarattı. Grev hakkının alınması işçi sınıfının sayıca artışı örgütlenmesine ve daha ileri eylemlere, daha gelişkin mücadele biçimlerinin ortaya çıkmasına yol açtı.

Büyük grevler, şanlı direnişler yapıldı, şehitler verildi. Sarı sendikacılıkla sınıf ve kitle sendikacılığı ayrışmaya başladı. İşte DİSK bu gelişmelerin ürünü olarak ortaya çıktı.

Nato'ya, Cento'ya ve bizi emperyalizme bağlayan ekonomik, kültürel ilişkilere karşı yurtsever aydınlarda ve devrimci gençlik saflarında oluşan tepki ve bunun eyleme dönüşmesi sözünü ettiğimiz dönemin en belirgin özelliklerindedir. Gerçekten de Nato'ya, ABD üslerine ve ikili antlaşmalara karşı mitingler, yürüyüşler kitlesel boykot ve direnişler, 6. filoyu protesto gösterileri bu dönem boyunca yükselerek sürdü.

Topraksız ve az topraklı köylü kesimlerinde de bir kıpırdanma, taban fiyatlarına tepki, toprak isteği boy verdi. Üretici miting ve yürüyüşleri, toprak işgalleri bu bilinçlenmenin göstergeleri oldu.

1969 ve 1970 yılları Türkiye'de kapitalist gelişmenin en bunalımlı yılları oldu. Bu bunalım Üçüncü Beş Yıllık Plânın resmî sayfalarında bile açıkça ortaya kondu. Sermaye kendi içinde belirli bölünmeleri yaşadı. Kapitalizmin bu bunalımı burjuvaziyi önemli açmazlarla karşı karşıya bıraktı.

Özellikle yapım sanayiindeki kapasite kullanımının düşmesi kârların azalmasına yol açtı. Kapitalizmin kâr, daha fazla kâr, en fazla kâr dürtüsü gereğince talebi artırmak gerekiyordu.

Kapitalizmin bunalımını vergi yoluyla hafifletme çabaları sermaye partisi AP içinde çatlamaya yol açtı.

AP, kapitalizmin bunalımını büyük çapta bir devalüasyona giderek ve memur maaşlarını artırarak aşmayı denedi. Ama iç ve dış pazarlar yaratmak amacıyla girilen operasyonlar Demirel Hükümetinin düşüşünü biraz daha çabuklaştırdı.

Özellikle 1961'den sonraki dönem içinde gelişen ve sermayenin kontrol gücünü biraz daha artıran tekeller için sorunlar, oy peşinde koşmak zorunda olan siyasi partilerle çözülemeyecek bir düzeye ulaştı. toplumsal muhalefeti durdurmak ve sermayenin sorunlarını çözmek için kapitalizmin bunalımlı dönemlerinde ortaya çıkan «faşizm» olgusu belirgin bir biçimde varlığını hissettirmeye başladı.

12 Mart'a böyle gelindi. Ekonomik ve politik açmazlarını nisbeten demokratik bir ortamda çözemeyen tekeli güçler faşizmi çıkış yolu olarak görüyordu.

Maceracı çıkışları bahane olarak kullanan 12 Mart hükümetleri baskı ve terörü sosyalistlerden tüm demokratlara kadar uzandı. TIP, sosyalist ve ilerici yayın organları, gençliğin, emekçi halk kesimlerinin demokratik kitle örgütleri öğretmenlerin sendikası TÖS kapatıldı. Dar- ağaçları kuruldu, kanlı katliamlar düzenlendi, binlerce işçi, köylü, ay- dın, genç işkence yapılarak zindanlara atıldı, mahkemelerde süründü- rüldü.

12 Mart faşizmi bu baskı ve terörün eşliğinde sinsi ve plânlı bir şe- kilde işçi sınıfı ve emekçi halk kesimlerinin ekmeğine el attı. Fiyatlar hızla yükselirken grev hakkı ortadan kaldırılamadı ama askıya alındı. 1971'de 87 işyerinde greve izin verilirken 2064 işyerinde lokavt gerçek- leştirildi.

1972'de 112 işyerinde greve izin verilirken, 4792 işyerinde lokavt gerçekleştirildi.

Sıkıyönetimin geçerli olduğu illerde alınan 1017 grev kararı, yasak yüzünden gerçekleştirilemedi.

«Milli menfaatler» ileri sürülerek grevler ertelendi. Sendikalar zo- runlu toplu sözleşmelere zorlandı. Lokavt ilânlarıyla işçiler çoluk çocuk- larıyla açlığa itildi. Sömürü yoğunlaştı. İşçi sınıfı ve emekçiler mut- lak yoksullaşmaya uğradı. Net gerçek ücretlerdeki düşüş 71'de yüzde 6.8, 1972'de yüzde 3 dolaylarındaydı.

Öte yandan tekeli kapitalistlerin lehine kırsal emekçilerin gelirleri- ne göz dikildi. Taban fiyatları belirli bir düzeyde tutuldu. Köylüler özel- likle yoksul ve az topraklı köylüler tam anlamıyla sefaletle itildi.

Böylece tekeli kapitalistler sermaye birikimini yoğunlaştırırken, iş- çii dövizlerine de el attı, krediler bütünüyle tekeliçilerin hizmetine su- nuldu, teşvik tedbirleri vb. yollarla tekelleşme hızlandı, esnaf ve zana- atkar yıkıma, proleterleşmeye zorlandı.

Öte yandan faşist yönetimler ilerici demokrat nitelikli ne varsa el attı. Lükstür denilerek 1961 Anayasası 1 yılda iki defa gerici nitelikte değiştirildi.

Sendikalar Kanunundaki değişikliklerle emekçilerin bir bölümü sen- dika hakkından yoksun bırakıldı. Düşünce ve örgütlenme hakkı daha da kısıtlandı, dernekler yasası gericileştirildi, gözaltında tutma süreci 1 aya çıkarılarak uzun ve yıkıcı işkencelere olanak tanındı.

Örgütümüz DISK'e saldırılar bu dönemde ileri boyutlara ulaştı. Fa- şist hükümetler DISK'i kapatamadılarsa bu, konuyu gündemine almadı-

ğından değil elbette. Sendika toplantılarını dahi izne bağlayanlar nihai hedefi elbette işçi sınıfımızın demokratik sınıf ve kitle örgütü DİSK'i boğmak isteyecektir. Ama her türlü baskıya rağmen DİSK bu ağır koşullarda da yaşadı.

Pertrix, Grundig, Erdemir grevleriyle, sıkıyönetim komutanlarının açık baskılarına rağmen Ankara'da basın işçilerinin grevleriyle yaşadı. Örgütümüzün saygınlığı daha da arttı. Durduramadılar DİSK'in sınıf ve kitle sendikacılığı mücadelesini. Sıkıyönetime rağmen DİSK'e yönelimler bunun açık bir göstergesidir.

Arkadaşlar,

12 Mart'ı aştık ama onun artıkları, onun bıraktığı olumsuzluk hâlâ duruyor. 12 Mart'ta 2 defa değiştirilen Anayasanın demokratikleştirilmesi, buna uygun olarak 141-142'nin kaldırılması mücadelemiz sürecektir.

Sendikalar Kanunundaki değişikliklerle tüm çalışanların grevli, toplu sözleşmeli sendika hakkının alınmasını unutmadık. DİSK bu uğurdaki mücadelelerinde tüm çalışanların aktif destekleyicisi olacaktır.

12 Mart faşizminin zindanlara tıktığı pek çok devrimci hâlâ ömür boyu ağır hapis cezalarıyla içerdedir. Genel siyasi af, istemlerimiz arasındadır.

12 Mart'ın sorumluları bugün ya büyük tekellerin idare meclislerinde hizmetlerinin karşılığını alıyor, ya da parlamentoda tekelcilere hizmete devam ediyor. İç savaş tehditleri savunarak korkularını bastırmak istiyor.

12 Mart işkencelerini yürüten kontr-gerilla gibi örgütlerin yakın zamanlara kadar gerçekleştirdikleri ortada.

1 Mayıs 1977 provokasyonunu unutmadık. Bu konular üzerine gitmek, demokratik bir görevdir. Gerçek demokratinin gereğidir. 12 Mart suçlularından hesap sorulmalıdır.

Dostlar,

12 Mart faşizmini ve 3 yıla yaklaşan halk düşmanı MC iktidarlarını aşarak bugüne geldik. Yeni dönemde tüm demokrat ve sosyalist güçleri önemli görevler bekliyor. MC'nin düşmesi faşizme karşı görevlerimizi sona erdirmez. Ne de faşizmle mücadele görevini yalnızca sosyal demokrat olduğunu belirten hükümete devredebiliriz. Tüm anti-faşist güçlerin bilimsel ilkelere dayalı eylem birliğini oluşturmak gündemimizdedir. 6. Genel Kurulumuz yeni DİSK yönetimine bu doğrultuda kesin görev vermiştir.

Arkadaşlar,

Emperyalizm ve yerli ortaları tekelci kapitalistler kendi yarattıkları ekonomik bunalımın yükünü işçi sınıfı ve emekçi halka yüklemek isti-

yor, Burjuvazi bütün ülkelerde her zaman bunu amaçlar. Kapitalizmin bunalımları bitmez. O bir krizi atlattırken aslında yenilerine gebedir. Ne faşist ve gerici iktidarlar ne de reformları amaçlayan sosyal-demokrat iktidarlar kapitalizmin bu derdine derman bulamaz. Yaşadığımız günler buna en iyi örnektir.

İşçi sınıfı ve emekçilere yönelik girişimler nereden gelirse gelsin DİSK bunun karşısına kaya gibi dikilecektir. Emperyalist finans kuruluşlarıyla anlaşarak zaten yokluk ve yoksulluk içinde yaşayan halkın ekmeğine el atanlarla mücadelemiz sürecektir.

DISK, işçi sınıfı ve tüm emekçilerin sorunlarına ancak sosyalist bir düzende çözüm bulunabileceğinin bilincinde olarak Genel Kurul kararları ışığında faşizme karşı sarsılmaz bir kale olacaktır.

Bu mücadelemizde bize işçi sınıfının bilimi yol gösterecektir.

Yaşasın emperyalizme ve faşizme karşı sürdürdüğümüz mücadele.

Yaşasın sosyalizm.

— ooOoo —

ÖZGÜRLÜK ve DEMOKRASİ TOPLANTISINDA

TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioğlu'nun Konuşması

Değerli dinleyiciler,

Kerdeşlerim,

Sözlerime başlamadan önce sizlere Türkiye eğitim emekçilerinin selâm ve dayanışma dileklerini iletmeme izin veriniz.

Arkadaşlar,

Türkiye Sosyalist İşçi Partisinin düzenlemiş olduğu bu toplantının kendi politik ve demokratik muhtevasının dışında bir başka anlamı da «12 Mart»ın 7. yılına rastlamasıdır.

Aradan 7 yıl geçmiş olmasına rağmen «12 Mart»ın yarattığı sonuçlar hâlâ demokratik, sosyalist hareketi ve genel toplumsal mücadelemizi etkiliyor. 12 Mart faşizminin yıkımı ve zararları henüz giderilmiş değil. Ve 12 Mart'ın failleri, katilleri, işkencecileri ellerini kollarını sal-

layarak aramızda dolaşıyorlar. Sermaye sınıfı, emperyalist mihraklar her sıkıştıklarında emekçi halk güçlerimize 12 Mart'ı anımsatıyorlar. Kı-sacası demokrasi güçlerimiz 12 Mart»çılardan hâlâ hesap sorabilmiş değildir. Fakat demokrasi güçleri bugün her şeye rağmen 12 Mart gün-lerinden daha deneyli ve güçlüdür.

Arkadaşlar,

Halk düşmanı MC yıkılabı yaklaşık 2,5 ay oluyor ama, MC'nin ya-rattığı şiddet, terör ve güvensizlik ortamı henüz yokedilmiş değil. Fa-şist gerici güçler halkımıza karşı saldırılarına devam ediyorlar. Kontr-gerilla, Ülkü Ocakları gibi faşist, yasadışı odaklar karanlık tuzaklar pe-şinde. Ama biliyoruz ki her şeye rağmen yeni Hükümetle MC arasında önemli, dikkate değer farklar vardır. MC resmen faşizmle flört ediyor-du. Yeni hükümet ise, faşizme karşı tutarlı ve kararlı bir mücadele ver-mese de, yine de demokrat nitelikli ve liberal eğilimleri bağrında taşı-maktadır. Sosyal ve demokratik plânda birşeyler yapmak niyetindedir, ya da yapabilir. Ama hükümetin ekonomi-politikası onun önündeki en büyük engeldir!

Son devalüasyon, zamlar bunun işaretlerini vermektedir. Ama bili-yoruz ki, mevcut çözümsüzlükler yalnız hükümetin değil, bizatihi mev-cut kapitalist düzenin açmazlarıdır. Emperyalizme bağımlı Türkiye eko-nomisinin ve tekellerin bunalımlarının yükü yine çalışanlara yükletil-mek isteniyor. Bu açıdan yeni ekonomi-politika halkımızın demokratik-leşme taleplerine de uymamaktadır. Enflasyon hızla yükselmekte işsiz-lik artmaktadır. Emekçi halkın üzerindeki ekonomik baskılarda hiçbir değişme yoktur. Yüzbinlerce ücretli kamu-emekçisinin grevli-toplu söz-leşmeli sendika hakkı talebi bütün önemini koruyor. Ve bu meselenin daha fazla uzamaya tahammülü kalmamaktadır. Asgarî geçim indirimi, vergi düzenlemeleri ve diğer ekonomik düzenlemeler konusunda hükü-metin neler düşündüğünü henüz bilmiyoruz.

Sınıflar mücadelesine ve onun yasalarına inananlar bu hükümetin neyi yapacağını ve neyi yapamayacağını gayet iyi bilmektedirler. Bu nedenle bu hükümetten neler beklememiz konusunda dikkatli ve bilim-sel davranmalıyız. Bu demek değildir ki hükümetin her türlü icraatına kayıtsız kalacağız ve bu konuda demokratik baskı gücümüzü kullan-mayacağız. Aksine çok dikkatli ve titiz davranmak zorundayız. Bu hükü-met, toplumu ve devleti önemli ölçüde demokratikleştirebilir. Bunun için de başta 141, 142 gibi tüm anti-demokratik yasa maddeleri kaldırılma-lıdır. Bu uğurda verilen mücadele, başarıya ulaştırılmalıdır. Kontr-ger-illa, Ülkü Ocakları vb. faşist yuvalar dağıtılmalıdır. Eğitim kurumların-daki faşistler temizlenmeli, ders programları ve tüm eğitim-öğretim fa-

aliyetleri Demokratik Eğitim Kurultayı kararları doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir.

Hükümet, faşist hareketi geriletmek, terör ve anarşiyi bastırmak ve demokrasiyi güçlendirmek konusunda başarılı olmak istiyorsa, ilerici halk güçleriyle diyaloga girmelidir. Cesur ve kararlı bir politika izlemelidir.

Bilindiği gibi EĞİTİMİN üretim biçimiyle çok yakın dolaysız bir ilişkisi vardır. Bir başka deyişle egemen sınıfların düşünce ve anlayışları aynı zamanda dönemin EGEMEN DÜŞÜNCELERİDİR. Bu yüzdendir ki egemen sınıflar öteden beri eğitim ve kültür meselesine özel bir dikkat göstermişlerdir ve göstermektedirler.

Nihayet kaos dönemlerinde de burjuva despotizminin şiddetlendiği dönemlerde de ilerici-devrimci eğitim emekçileri üzerinde baskı uygulanması bundandır.

12 Mart'ta 5000 TÖS'lü yargılandı ve bir kısmı ağır mahkûmiyetlere uğratıldı. MC dönemlerinde 10.000'i aşkın TÖB-DER'li kıyıldı ve 28'i şehit edildi. Bombalama, saldırı olayları da sizlerin bilgisi dahilindedir.

Türkiye'de Eğitim emekçilerinin çok büyük bir çoğunluğu daima ilerici-demokratik hareketin içinde olmuşlardır ve baskı ve eşitsizliğe karşı çıkmışlardır. Onlar her zaman emekçi halkımızın çıkarlarını savunmuşlardır. Ve bunun için de sömürücü faşist güçlerin korkulu rüyası olmuşlardır.

Bütün bu sebeplerden ötürü gerici iktidarlar her zaman eğitim-öğretim hayatını tahribe yönelmişler ve Egemenlerin çıkarlarını empoze eden, savunan bir eğitim düzeni istemişlerdir.

Ancak demokratik öğretmen hareketi daima bu politikalara karşı çıktı ve direndi.

Bu durumu yakından bilen MC'ciler özellikle öğretmen yetiştiren kurumları hemen tümüyle faşistleştirdi. Ve asıl amaçlarından biri de demokratik öğretmen hareketini içinden vurmaktı. Ancak üzülerek belirtelim ki, bazı demokrat ilerici çevreler ve kalemler bizim bu konuda gösterdiğimiz duyarlılığı ilkesiz bir şekilde eleştirdiler. Bu konuda asla onlar gibi düşünmüyoruz. Nitekim son terör hareketleri bizim kaygılarımızı doğruluyor.

Yüksek öğrenimde ve Eğitim Enstitülerinde can ve öğrenim özgürlüğünün sağlanması konusunda ciddi endişelerimiz vardır. Faşist miltanlar, gerici-terörist güçler henüz okullardadırlar. Kısacası Eğitim Enstitülerinde çok sayıda «Truva atları» vardır. Ne zaman, neyi yapacakları bilinmemektedir. Durum böyle iken M.E.B.'nin ve hükümetin ye-

ni atamalarında da ciddî isabetsizlikler gözlemekteyiz. Devlet idaresi demokratikleştirilmeden, radikal önlemler alınmadan can ve öğrenim özgürlüğünün sağlanması ve sözü edilen huzurun elde edilmesi hayli güç olacağı benzetilmektedir.

Faşist gerici güçlerin kanlı provakatif saldırıları hâlâ sürüyor. Ve belli ki hükümeti açmaza düşürüp, onun arkasındaki toplumsal ve psikolojik destekleri zayıflatmak, böylece bu hükümeti başarısız gösterip yeni komplolar «12 Martlar» tezgâhlamak istiyorlar. Demokrasi güçlerimiz bu oyunlara gelmemelidir. Çok dikkatli, sorumlu ve bilimsel bir tavır alınmalıdır. Onun için hükümetin tüm olumlu girişimleri açıkça ve cesaretle savunulmalı, ama hertürlü tutarsız, geri uygulamalarına da anında karşı çıkılmalıdır.

Kardeşlerim,

Ülkenin içine girdiği yeni demokratik süreçte biz demokrasi güçlerine önemli görevler düşmektedir. Faşist güçlerin geriletilmesi, toplumun ve devletin demokratikleştirilmesi temel hak ve özgürlüklerin genişletilmesi için yoğun, koordineli çalışmalar bizi bekliyor. Bütün bu görevleri başarabilmek için hiç kuşkusuz içinde bulunduğumuz koşulları iyi tanımak ve ona göre yöntemler seçmek durundayız. Acelecî, heyecanlı, bilim-dışı metodlara iltifat etmemeliyiz. Emekçi halk güçlerimizin ekonomik-demokratik örgütlenmesini ve çalışanların birliğini sağlamak ve bunun için çalışmak zorundayız.

Demokrasi güçlerimiz toplum hayatının yönlendirici, aktif unsurları olmalıdırlar. Düşünce ve örgütlenme özgürlüğü üzerindeki yasaklara karşı, gerici kurum ve uygulamalara karşı, ırkçı, şoven, asimilasyoncu baskılara karşı sistemli ve enerjik bir mücadele vermeliyiz. Yine güncel taleplerimizden olan tüm çalışanların grevli-toplu sözleşmeli sendikal hakları için ödünsüz bir mücadele yürütülmeli ve bu konuda başta DISK olmak üzere tüm ilerici güçlerin etkin desteği sağlanmalıdır.

Örgütümüz TÖB-DER bütün bu çalışmaların içindedir ve içinde olmaktadır. Meselelerimizi detaylı bir şekilde gözden geçirmek ve bilimsel tesbitler yapmak fırsatı veren değerli konuşmacılara ve toplantı düzenleyicisi Türkiye Sosyalist İşçi Partisi'ne ve siz sayın dinleyicilere teşekkür ederim.

TÜSTAV